

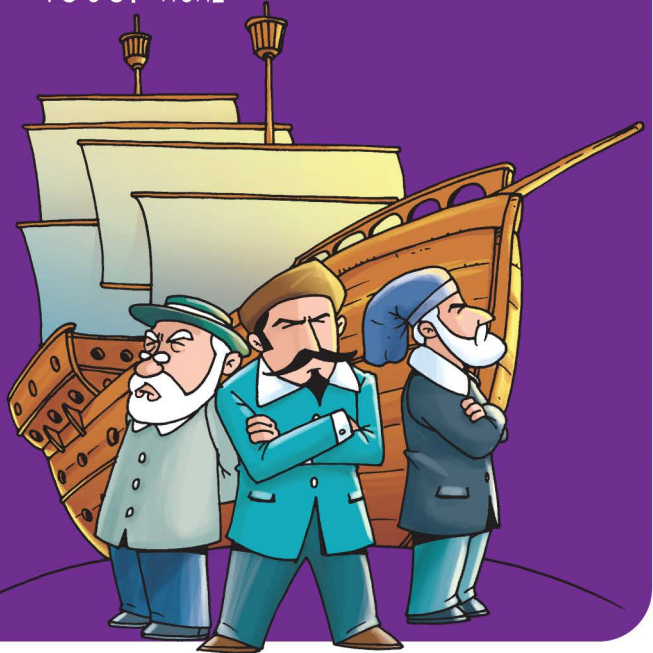
Prof. Lütfü Lafcambazı'nın desteğiyle
çılgın mı çılgın bir bilim kitabı!

ÇILGIN KÂŞİFLER

YUSUF ASAL

Dikkat:
Dünyayı
yeniden
keşfedecek-
siniz!

genc
NESİL

ÇILGIN KÂŞİFLER

YUSUF ASAL

RESİMLEYEN: YOLKAN AKMEŞE

genc
NESİL

NESİL
YAYIN GRUBU

Genel Yayın Yönetmeni: Ali Erdoğan

Genel Yayın Danışmanı: Metin Karabaşoğlu

genc
NESİL

Yayın Koordinatörü: Zeynep Ulviye Özkan

Yayın Danışmanı: Ömer Faruk Pakso

Görsel Yönetmen: Mesut Sarı

Editor: Halenur Çalışan Gürbüz

Tashih: Sümeyra Üzer

Kapak ve İç Tasarım: Emine Sayın

ISBN: 978-605-131-430-3

Yayıncı Sertifika No: 12403

Baskı Tarihi: Haziran 2013

Baskı: İmak Ofset

Atatürk Cad. Göl Sok. No:1 Yenibosna-Bahçelievler/İstanbul

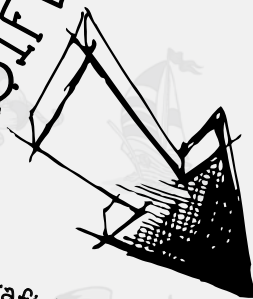
Tel: (0212) 666 49 97

Matbaa Sertifika No: 12531

© Fikir ve Sanat Eserleri Yasası gereğince bu eserin yayın hakkı
Nesil Basım Yayın Gıda Tic. ve San. A.Ş.'ye aittir.
İzinsiz, kısmen ya da tamamen çoğaltılıp yayımlanamaz.

Sanayi Cad. Bilge Sok. No: 2, 34196 Yenibosna-Bahçelievler/İstanbul
Tel: (0212) 551 32 25 Faks: (0212) 551 26 59
www.gencnesil.com.tr bilgi@gencnesil.com.tr

ÇILGIN KAŞIFLAR

Coğrafi Keşifler Neden Yapıldı? 7
İpek ve Baharat Yolları 10
Vasco da Gama 18
Bartolomeu Dias 38
Kristof Kolomb 46
Macellan 72
Marko Polo 84
Amerigo Vespucci 110
Kaptan Cook 124
Kaptan Scott 138
Alexander von Humboldt 166
Robert Edwin Peary 184
İbn-i Batuta 190
Avustralya Kitası 210

Prof. Lutfü Lafcambazı

Merhaba,
kader ağlarını ördü ve yine
karşılaştık. Oysa siz benden
kurtulacağınızı sanmıştınız,
değil mi?

Her ne kadar coğraf-
rafi keşifler konusu ihtisas
alanıma girmese de sizinle
paylaşmak istediklerim
var. Zira coğrafya ve
dünya tarihi oldum olası
ilgimi çekmiştir.

Sizinle kâşiflerin gizemli ve tehlikeli dünyalarına doğru macera dolu bir yolculuk yapacağız. Yolumuz uzun ve zorlu...

Bir bakmışsınız Afrika'nın güney uçlarında bilinmez bir hastalığa tutulan gemicilerleyiz; bir bakmışsınız Amerika kıyılarında yerlilerle...

Sadece bunlar da değil! Marko Polo ile büyük imparator Kubilay Han'ın masalımsı ülkesine gidecek, Kaptan Scott'un hüznü kutup yolculuğunda üşürken, Kristof Kolomb hakkında söylenenleri duyunca şaşıracaksınız.

**Bu yolculuğa çıkmak isteyenler
iyi düşünsün.**

Çünkü yolculuk boyunca çok az mola vereceğiz. Az yiyip, hiç uyumayacağız. Ölüm-cül denizci hastalığına tutulma ihtimalimiz bile var. Söylemedi demeyin. Hazır mısınız? Öyleyse başlıyoruz!

? "Kâşif" nedir?

Kâşif, var olan fakat bilinmeyen bir şeyi ortaya çıkaran, keşfeden kimsedir. Bu sözcük daha çok coğrafi keşifleri yapan kişiler için kullanılır.

Coğrafi keşifler neden yapıldı?

1. Bilim teknik alanındaki ilerlemeler keşiflerin yolunu açtı. Pusula, coğrafya bilgisi ve gemicilikteki gelişmelerden söz ediyoruz. (Bir gün biri çıkar da size "Pusulası şaşmış" filan derse keşfi hatırlayın lütfen.)

2. Doğu ülkelerinin zenginliği
kâşiflerin iştahını açtı.
(Haçlı Seferleri ile
coğrafi keşiflerin
ortak nedeni bir bakıma
budur. Para para para!)

3. Cesur gemiciler yetişmişti. (Cesur gemici
de ne demek, değil mi? Cesur olmayan
adamın denizde işi ne ki?)

4. Avrupalılar Hindistan'a ulaşmak için yeni yollar arıyorlardı. (En önemli iki yol olan İpek ve Baharat yolları Osmanlı Devleti'nin elindeydi.)

5. Hükümdarlar coğrafi keşifleri destekliyordu.

İşte Yeni Çağ'ın başlarında gerçekleştirilen bu keşif olaylarına "Coğrafi Keşifler" adı verilir.

Coğrafi keşiflerde önemli payı olan İpek ve Baharat yollarından ve Ortaçağ'dan biraz bahsedelim ki, anlatacaklarımız kafanızda daha iyi şekillensin.

İpek ve Baharat Yolları

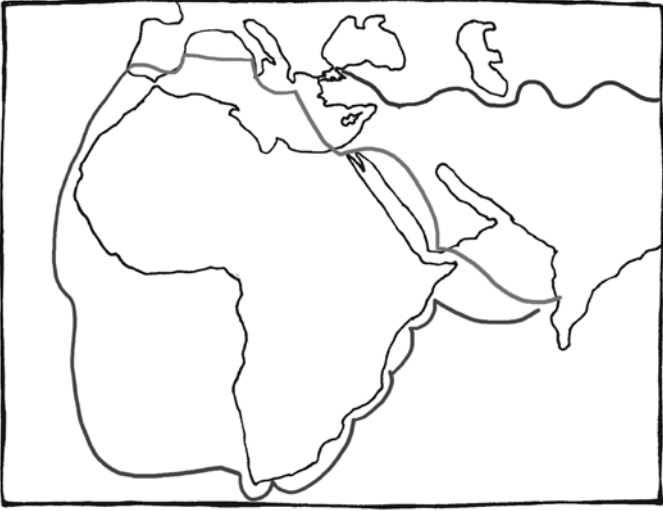
İpek ve Baharat yolları, eski zamanlarda, tüccarların mallarını alıp satarken kullandıkları uzun yollardı. Bu yollar, bütün ülkelerin sahip olmak istedikleri, önemli ticaret merkezleriydi. Pek çok ülke İpek ve Baharat yollarına sahip olmak için elinden geleni ardına bırakmayıp yanına alıyordu.

?

Kafanız karıştı mı?

Karışmasın gençler. Köye gitmiyor musunuz siz yazın? İşte o köylerden Ankara taraflarına gelen yolların

çoğu İpek Yolu'ndan kalmadır aslında.
Nenemizle dedemiz pazara nasıl
gidiyorsa, atalarımız da "uzaktaki" pazara
gidiyormuş; aynı öyle.

İpek Yolu Çin'den başlayarak Anadolu ve Akde-
niz aracılığıyla Avrupa'ya kadar uzanır. Sadece tüc-
carların değil, aynı zamanda, doğudan batıya ve
batıdan doğuya bilgelerin, orduların, fikirlerin, din-
lerin ve kültürlerin de yoludur.

Baharat Yolu ise Hindistan'dan başlayarak İran Kör-
fezi ve Irak üzerinden Suriye limanlarına, Kızıldeniz

yoluyla Süveyş ve Akabe'ye, oradan da kara yoluyla İskenderiye'ye ulaşır.

Bu yollar Osmanlı Devleti'nin ve İran'ın denetiminde olduğu için, Avrupalılar malları pahalıya almak zorunda kalıyordu. Çünkü ürün, birkaç kez el değiştiriliyordu.

“YOK, DAHA NELER!”

DEDİRTEN ORTAÇAĞ MANZARALARI

Ortaçağ'da Avrupalıların dünya hakkındaki bilgileri çok azdı.

O yıllarda Yunanistan'da tuhaf inanışlar vardı. Mesela onlara göre dünya küre şeklindeydi. **(Buna itirazımız yok, devamını dinleyin.)** Yine o insanlara göre kuzeyde cennet, güneyde ise “havada yürüyen insanların olduğu şehirler” vardı.

Ortaçağ'da ise Katolik Kilisesi, dünyanın yuvarlak olduğu düşüncesini, dinden çıkma nedeni kabul ederek, bu konuyla ilgili yapılan araştırmalara karşı çıkıyordu.

Dünyanın yu-
varlak olması
ve dönmesi
gerçeği, kimi
insanların başını

belaya sokmuştur. Buna en iyi ör-
nek ise Galileo'dur. Galileo'nun
başına gelenleri hatırlamış
olmalısınız. (Hatırlamadı-
nız mı? Yoksa siz hâlâ
Çılgın Mucitler'i oku-
madınız mı? Kayıptasınız
gençler!)

Dünyanın şekli ve durumu
hakkında çeşitli şeyler söylenmiştir.

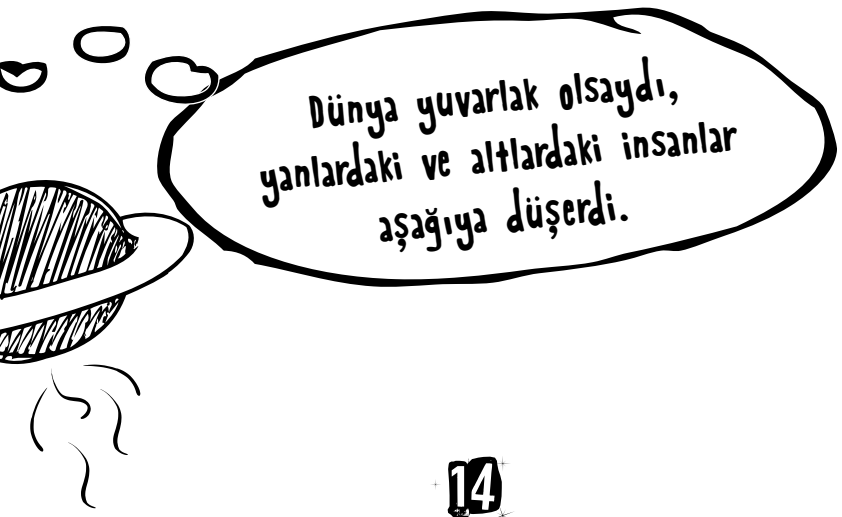
MESELA:

✓ Dünya düz bir tepsi gibidir.

- ✓ Dünya dev bir devenin sırtındadır.
- ✓ Ah dünya dünya, yalansın dünya...
- ✓ Dünya'nın ortası benim durduğum yerdir.
(Söyleyeni de meşhur bir Türk'tür.)
- ✓ Akıllı olup da dünya kahrını çekeceğine,
deli ol dünya senin kahrını çeksin.

Liste uzar, uzatmayayım.

O yıllarda Dünya'nın yuvarlak olduğunu söyleyenlere karşı cevap olarak şöyle denirdi:

Dünya yuvarlak olsaydı,
yanlardaki ve altlardaki insanlar
aşağıya düşerdi.

Neyse ki zamanla bu söylemlerden tamamen uzaklaşıldı. Bilim ve teknoloji ilerledikçe Dünya'nın şekli de ortaya çıktı.

Yer çekimi diye bir şeyin olduğunu ise yıllar sonra öğreneceklerdi.

1095-1270 arasında Haçlı Seferleri yapıldı. Bu seferler çok şeyi değiştirdi. Kâşiflerin ve gezginlerin notları incelendikten sonra Avrupalıların Dünya hakkındaki bilgileri arttı, batıl inançlar zayıfladı. Giysilerindeki artı işaretlerinden vazgeçmeseler de, bilgileri görgüleri arttı, entelektüel birikimin önemi kavramaya başlayanlar oldu. Bu, söz konusu arkadaşlar için ciddi bir gelişmeydi.

"Haçlı Seferleri"
ne ola ki?

Papa çeşitli vaatlerde bulunarak Avrupalı Hristiyanları Müslüman beldelerine sefere yollamıştır. **(Müslüman mahallesinde salyangoz satma işlerine bu dönemlerde başlandığı tahmin edilir.)** Aslına bakarsanız, Papa'nın amacı, Müslümanların elindeki kutsal topraklar üzerinde askeri ve siyasi kontrol

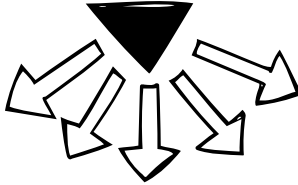
kurmaktı. Zira gittikçe güçlenen Müslümanlar tehlikeli olmaya başlamıştı bile!

İşte Avrupalı Hıristiyanların Papa'nın çağrısına uyarak düzenledikleri akınlara Haçlı Seferleri denir. Askerlerin kıyafetlerinin üzerinde Hıristiyanların dini sembolü olan haç işareti olduğundan, yapılan seferler bu ismi almıştır.

Neyse lafı fazla uzattık. Hadi bakalım, artık macera başlasın.

Kâşifler, Sıraya girin. Hepinizi tek tek tanıtacağım. Şşş, gürültü yok. Sabredin canım, kitapta hepinize yetecek kadar yerimiz mevcut!

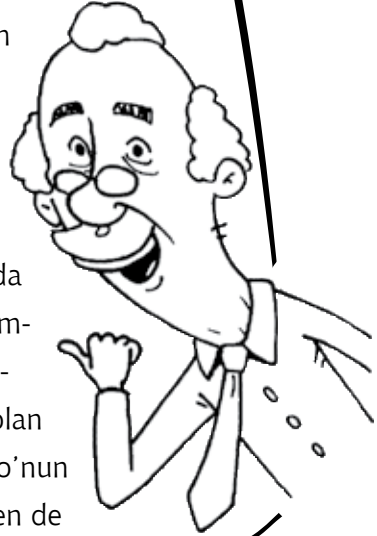

VASCO DA GAMA

Ben Vasco da Gama. Hindistan'a deniz yoluyla giden ilk gemici benim. Asıl vatanım denizlerdir. Denizi çok Severim. 1469 yılında Portekiz'in küçük bir kasabası olan Sines'te, tanınmış bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldim. Kâşif olmak çocukluğumdan beri en büyük tutkumdu. Kitap okumayı çok Severim. Menemene bayılırım.

Vasco da Gama, Portekiz Kralı II. Joao tarafından Hindistan'a ulaşmak amacıyla düzenlenen sefer için görevlendirildi. II. Joao babasının tam aksine coğrafi keşiflere büyük önem veriyordu. Zaten amcası da büyük bir denizciydi. Joao, Hindistan yolunun çok önemli olduğunu düşünüyordu. Bu yüzden bu konuda kendisine proje sunan hiç kimseye hayır demedi. Afrika kıtasının güneyine yapılacak olan keşiflere destek oldu. II. Joao'nun kral olduğu yıllarda gerçekten de önemli keşifler yapıldı.

II. Joao, Vasco da Gama'ya da destek olmak istiyordu. Ancak ömrü yetmedi. Kral II. Joao ölünce, Vasco'nun seferi bir sonraki krala, yani "şanslı" lakaplı I. Manuel zamanına kaldı.

15. yüzyılda doğunun zenginlikleri dillerdeydi. Portekiz kralı I. Manuel, 1497 yılında Vasco da Gama'ya önemli bir görev verdi. Doğuya gidip sömürgeciliğin temellerini atmalıydı. Düzenlenecek sefer için Gama'ya dört tane gemi ve yüz altmış tayfa verildi.

Bu dört gemi, Lizbon şehrinden Hindistan'a doğru Vasco da Gama başkanlığında yola çıktı. Gemilerin adları Sao Gabriel, Sao Rafael, Berrio ve Storeship'ti.

“Ne işime yarar ki?” deme, öğren!

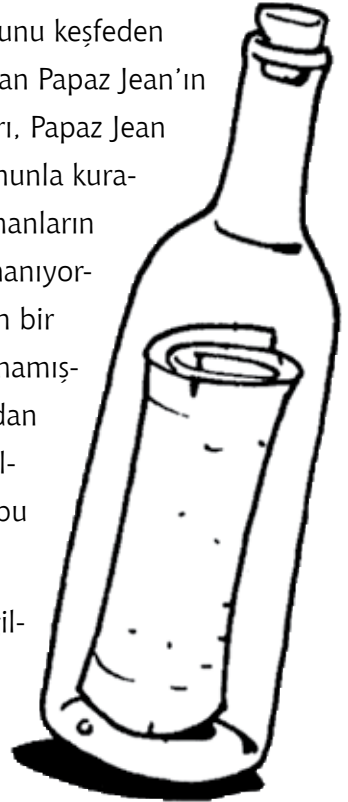

Gama'nın görevi Doğu'ya gidip sömürgeciliğin temellerini atmak değildi elbette. Görevi, Doğu'nun hazinelerine ve Hristiyanlar için kutsal olduğuna inanılan topraklara ulaşmaktı. Neden kutsaldır diye soracak olursanız söyleyeyim: Hz. İsa'nın havarilerinden Thomas'ın Hindistan'da öldüğü söylenir.

Bu yolculukta Vasco da Gama, önceki denizciler gibi kıyıdan gitmek yerine okyanusa açılarak güneye ilerledi. Gama ve arkadaşları, 22 Kasım 1497 yılında Ümit Burnu'ndan geçti. Onlara, Müslüman rehberler yol gösteriyordu. Ünlü Müslüman coğrafyacı İbn-i Macid baş kılavuz idi.

Gama bu yolculuğa çıkmadan önce araştırmalar yapmıştı. Mesela Ümit Burnu yolunu keşfeden Bartolomeu Dias ile görüşüp ondan Papaz Jean'ın hikâyesini dinledi. Portekiz kralları, Papaz Jean ile aynı aileden geldiklerine ve onunla kuracakları ortaklık sayesinde Müslümanların hâkimiyetine son vereceklerine inanıyorlardı. Dias, çok aramasına rağmen bir türlü Papaz Jean'ın ülkesini bulamamıştı. Portekiz kralı yolculuğa çıkmadan evvel Gama'ya, Papaz Jean'a vermek üzere hazırlanmış bir mektubu teslim etmeyi ihmal etmedi.

Mektubu olan sadece kral değildi. Dias'ın da bir mektubu vardı.

O günler Avrupa'nın PTT teşkilatı henüz kurulmadığı, bir mektubun şişelere konup sulara bırakıldığı talih-siz günlerdi. Bir mektup uğruna nice Paşabahçe malı kavanozlar, güzelim zeytinyağı şişeleri, buhurdanlıklar telef olmuştur da mektup yine de sahibine ulaşamadan isimsiz bir sahilde kaybolup gitmiştir. Ne diyorum ben, romantik miyim neyim, üzerime afiyet.

Dias, nerelerin tehlikeli olduğunu, kıyıdan uzaklaşmaması gerektiğini, kayalıkları, vahşi yerlileri vb. tehlikeleri anlatırken, Gama'nın aklında bir fikir belirdi.

Yoksa Gama
uçakla mı gidecek?

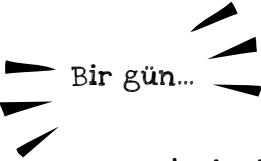
Hayır; olur mu öyle şey? Gama farklı bir şey düşünmüştü. Gama'ya göre, devamlı kıyıdan gidilirse bir sürü

tehlikeyle karşılaşılacaktı. O büyük bir riske girerek, açıklara doğru yelken açmayı tercih etti. Kim bilir, belki de hiç zorluk çekmeyeceklerdi.

Fakat fazla açıklardan yapılan bu yolculukta, onu çok büyük ve sinsi bir tehlike bekliyordu. Gama ve denizcileri bu sinsi tehlike yüzünden acımasız bir ölümle tanışacaklardı.

Gama, kıyıdan uzak yolculuğuna başladığında ilk zamanlar her şey yolunda gidiyordu. Ne düşman yerliler, ne zorlu kayalıklar ne de salgın hastalıklardan bir işaret vardı.

Bir gün...

Gama, denizcilerinde bir tembellik hissetmeye başladı. Yolculuğa neşeyle çıkan denizcilerde, neşeden eser kalmamıştı. Gama, ilk günlerde bunun aile hasretinden kaynaklandığını düşündü.

Ama durum gün geçtikçe daha farklı bir hal alıyordu. Bu gizli ve etkili bir hastalığın kuluçka dönemiydi. Çünkü giderek dermansızlaşanların, sessizleşenlerin sayısı artmaya başlamıştı. Ne kadar dinlenSeler de, yorgunlukları geçmiyordu.

DENİZCİLERE NE OLUYOR?

Evet, bu bir hastalıktı. Gemiciler, deyim yerindeyse göz göre göre eriyip akıyorlardı. Hiçbirinin hali, dermanı yoktu. Üstelik hemen hepsi ağrı ve sancıdan şikâyet ediyordu. Gama bunların romatizmadan kaynaklanabileceğini düşünüyordu. Ne de olsa romatizma denizci hastalığıydı.

Ama bu romatizma da değildi. Denizcilerin bir kısmının derileri buruşmaya, deri altlarında kanamalar görülmeye, hatta dişleri dökülmeye başlamıştı. Yaralar kolay kapanmıyordu. Bundan başka gemicilerin dış görünüşleri de değişiyor, saçları kı-

vırcıklaşıyordu. Oysa gemi kuaförü perma yapmaktan hoşlanan bir adam değildi.

Kötü şeyler oluyordu. Hem de çok kötü şeyler. Lanetlenmiş olabileceklerini bile düşünüyorlardı. Birileri, büyü yaparak onları bu hale getirmişti sanki. Sonunda iyice paniğe kapılmalarına neden olan bir olay yaşandı: Kaptan yardımcısı, çığlıklar atarak acı içerisinde can verdi.

Gemideki herkes bunu salgın bir hastalık veya veba türü sanıyordu. Hiçbir ilaç fayda etmiyordu. Tayfaların yarıya yakını bu hastalıktan öldü. Ama bu bir veba değildi. (Hatta hastalık bile değildi.)

Kaptanın Seyir defteri

Günlerdir denizdeyiz. Karadan oldukça açıkta seyrediyoruz. Tayfalara bir haller oldu. Moralsiz görünüyorlar. Herkeste bir bitkinlik başladı. Her gün balık yemekten de bıktık. Böyle giderse Hindistan'a zor ulaşırız.

İşler kötüye gidiyor. Herkesin tipi değişiyor. Tayfaların saçları kıvrırcık olmaya başladı. Dişlerimiz dökülüyor tek tek. Sanki kara büyü var üzerimizde. Bazı arkadaşlar kan kusuyor. Gözümün önünde hayatını kaybedenler oldu.

Vasco da Gama için bu, çok uzun ve sıkıntılı bir yolculuktu. Böylesi bir olayla daha önce hiçbiri karşılaşmamıştı. Görünmez bir düşmanla savaşıyorlardı şimdi. Gelelim yaşadıkları sıkıntının sebebine:

Ölümler, inanmayacaksınız ama sadece yetersiz beslenmeden kaynaklanıyordu! Uzun deniz yolculuklarında denizciler yalnızca deniz ürünleri yiyebiliirdi.

“Denizden babam çıksa yerim!”

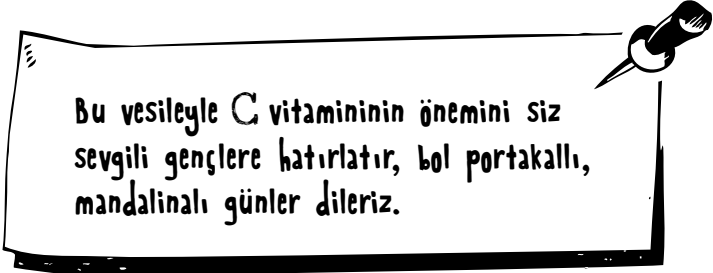
diyen Türk mantığına karşın, denizden balıktan başka bir şey çıktığı yoktu. Deniz ürünleri özellikle

C vitamini açısından yoksun olduğu için, denizciler iyi beslenemiyor; bağışıklık sistemlerini güçlendiremiyorlardı. Ee, sabah balık, öğlen balık, akşam balık derken moralleri de bozulmuş olabilir tabii. Anlatırken benim bile midem kalktı.

Denizci hastalığı >>> İSKORBÜT

Birkaç yüzyıl öncesine kadar denizcilerin korkulu rüyası olan amansız hastalık iskorbüt, ismi itibariyle istavriti andırırsa da aslında korkunç bir vitamin eksikliğinden ibaretti. Vücudun bağ dokusunun yenilenmesini engelleyen rahatsızlık, C vitamini gibi önemli vitaminleri alamamaktan kaynaklanıyordu.

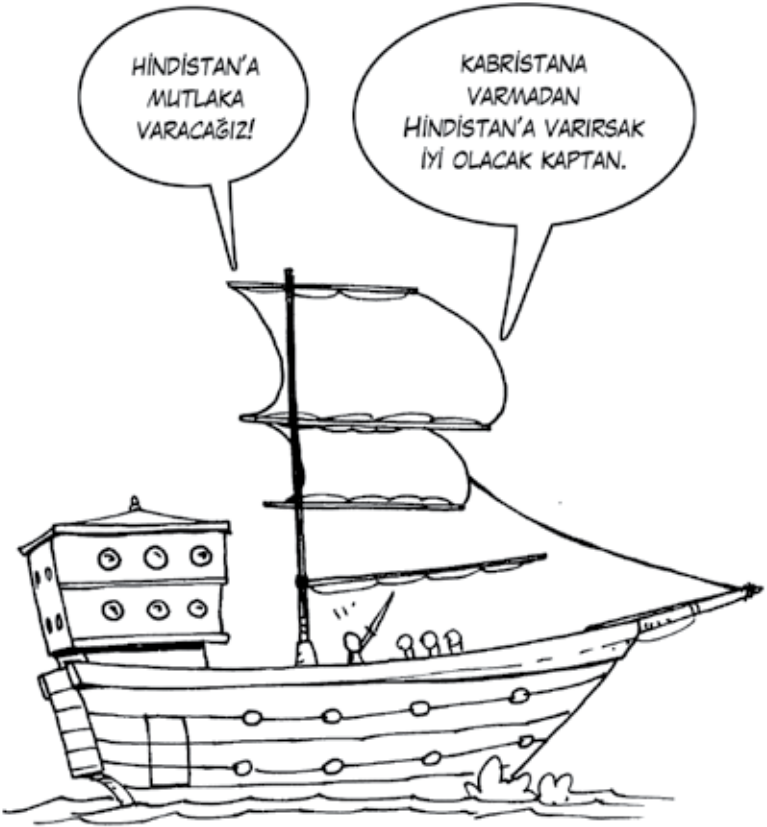
Bu vesileyle C vitamininin önemini siz sevgili gençlere hatırlatır, bol portakallı, mandalinalı günler dileriz.

Gama, kıyıya yanaşmaya karar vermişti. Geminin rotası doğuya çevrildi hemen. Kıyıdan yiyecek ve su alındı. Yerliler bile onların o hallerinden korkmuştu. Neyse ki, taze sebze ve meyvelere kavuşunca kısa sürede düzeldiler. Yerliler de gelen beyaz adamın kendilerini pişirip yemeyeceğinden emin olunca rahat bir nefes aldı. Ama denizcilerin dökülen dişleri yerine gelmedi.

Ümit Burnu dönüldükten sonra, kıyıdan fazla uzaklaşmadı. Üstelik hastalık da görülmedi. Fakat dönüş sırasında, yine aynı yerde, aynı rahatsızlanmalar görüldünce, bunun o bölgede bulunan bir salgın olduğu düşünüldü.

Gama bu durumdan oldukça etkilendi. Çünkü birçok denizcisini yolda bu görünmez düşmana

kurban etmişti. Oldukça zor günler geçirdi. Ama cesareti sayesinde güçlükleri yenmeyi başardı. Onun, hiç yapılmayanı yaparak açıktan yoluna devam etmesi, cesaretine en büyük kanıttır.

kaptanın seyir defteri

Ümit Burnu'na vardık. Kıyıya yanaşıp bolca sebze ve meyve aldık. Sanırım manav bizi görünce fiyatları biraz yükseltti. Ben de sinirlenip kıydan çok açılmadan yola devam etmeye karar verdim. Ama ne yalan söyleyeyim sebze meyve yemeyi özlemişim. Pırasa bile yedim, düşünebiliyor musun günlük?

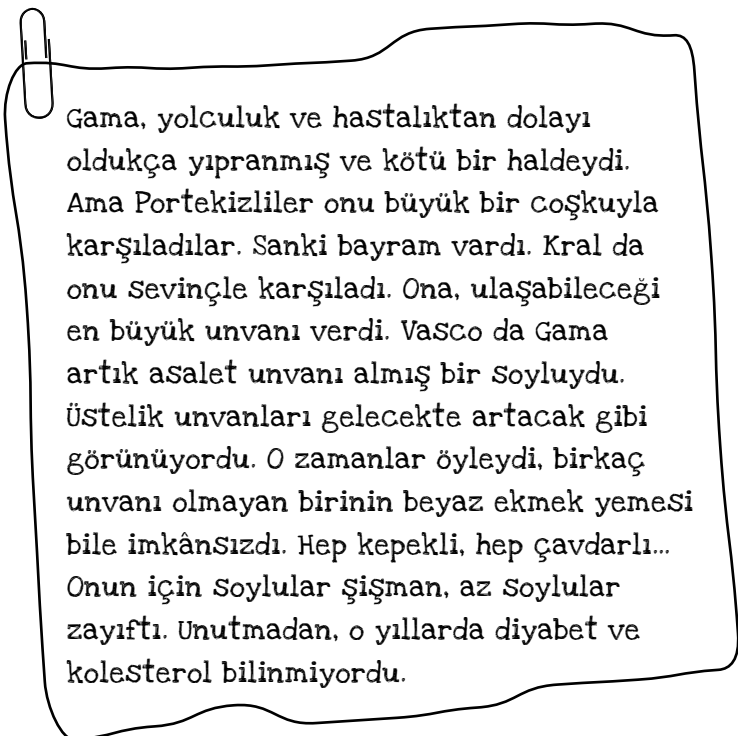

Ümit Burnu'nda fırtına yüzünden
beklerken beklenmedik bir olay oldu.
Denizcilerin bir kısmı isyan etti.
Gama, zor da olsa bu isyanı bastırmayı
başardı ve yola devam edildi.

Gama, 20 Mayıs 1498 tarihinde, Batı Hindistan'da Malabar sahilindeki Colicut şehrine ulaştı. Burada Prens Zamorin ile Portekiz Devleti arasında bir ticaret antlaşması imzalandı.

Gama'nın Hindistan'a deniz yoluyla ulaşması, Hintli tüccarlar tarafından hiç hoş karşılanmadı. Bu yeni gelen denizcilerin, kendilerine rakip olacaklarını düşünüyorlardı. Tüccarlar ve Gama bu yüzden hiç anlaşamadılar. **Kara mı, deniz mi diye yazı tura atmayı teklif eden Türk kıvrak zekâsı da akıllarına gelmediğinden, işler sarpa saracaktı.**

Gama, Ağustos 1498'de geldiği yoldan geri döndü ve Eylül 1499'da Lizbon'a ulaştı. Yanında bolca baharat vardı.

Gama, yolculuk ve hastalıktan dolayı oldukça yıpranmış ve kötü bir haldeydi. Ama Portekizliler onu büyük bir coşkuyla karşıladılar. Sanki bayram vardı. Kral da onu sevinçle karşıladı. Ona, ulaşabileceği en büyük unvanı verdi. Vasco da Gama artık asalet unvanı almış bir Soyluydu. Üstelik unvanları gelecekte artacak gibi görünüyordu. O zamanlar öyleydi, birkaç unvanı olmayan birinin beyaz ekmek yemesi bile imkânsızdı. Hep kepekli, hep çavdarlı... Onun için Soylular şişman, az Soylular zayıftı. Unutmadan, o yıllarda diyabet ve kolesterol bilinmiyordu.

Kral Vasco da Gama'ya 1502 yılında bir görev daha verdi. İkinci defa Hindistan'a gitmek için yola çıkan Gama, bu seferinde amiral rütbesindeydi. Üstelik 15 tane gemisi vardı.

Bu sefer görev keşif amaçlı değildi. Afrika kıyılarındaki yerli halka baş eğdirmek ve onları sindirmek için vazifeliydi. Yani Gama'ya kötü bir görev verildi.

kaptanın Seyir defteri

Ümit Burnu'nda fırtınanın dinmesini beklerken tayfalar isyan çıkardı. Elebaşlarını cezalandırdım. Ne oluyor bu çocuklara anlamıyorum. Tamam, hastalıktan yeni kalktılar ama kalkar kalkmaz da isyan etmelerine gerek yoktu ki canım. Neyse, Hindistan'a doğru yola devam ediyoruz.

Ünlü kâşif Vasco da Gama artık bir korsandı. Karşılaştığı Müslüman gemilerine saldırılarda bulunuyordu. Bu Müslüman gemilerindeki yolcular askerlerden oluşmuyordu. Çoğunlukla Hac'dan gelen Müslümanları taşıyorlardı. Bu gemilerin çoğunda kıymetli eşyalar bulunuyordu. Gama bir yandan açıklarda korsanlık yapıyor, diğer yandan da kıyıları topa tutuyordu. Afrika kıyıları bir bakıma kan gölüne dönmüştü. Yerli halk büyük kayıplar veriyordu.

Çünkü onların ne topu ne de başka bir ateşli silahı vardı. Özellikle Calicut, Mombasa ve Malindi gibi liman şehirlerinde büyük çarpışmalar oldu.

kaptanın Seyir defteri

Müslüman hacıların yollarını kestim.
Oldukça altın ve gümüş topladım.
Hac'dan aldıkları "yavrulayan gerçek
inci, zemzem bidonu, içinden badem
çıkan hurma" gibi ilginç malzemelere
el koydum. Liman şehirlerini topa
tuttum. Kaç yüz kişi öldü merak
ediyorum. Kalkütalılar çok direndiler
ama pes etmek zorunda kaldılar.

Niihaahaahhaa!

Gama'nın gözü hiçbir şeyi görmüyordu. Terminatöre dönüşmüştü. Günler sonra Hindistan'ın Kalküta Limanı'na vardı. Yerli halkın pek baş eğmeye niyeti yoktu. Gama, Kalküta halkının direnmesi üzerine, şehri vahşi bir şekilde bombaladı. Kendince işlerini hallettikten sonra Kochin ve Kannanore şehirlerinde ticaret merkezleri kurdu.

Gama nihayet görevini tamamlamıştı. Alacağını almış, öldüreceğini öldürmüştü. Dönme vakti gelmişti artık. 1503 senesinde Lizbon'a geri dönerken yüklü bir hazineyi de yanında götürüyordu. İlk seferinde olduğu gibi bu defa da törenle karşılandı. Kendisine yeni unvanlar verildi.

Gama yaşlanmaya başlamıştı.
Yine de denizden kopamıyordu. Uzun
yolculukların hayalini kuruyordu
oturduğu yerde.

Nihayet beklenen gün geldi çattı. 1524
yılında, üçüncü seyahati için yola
çıktı fakat geri dönemedi. Hindistan'ın
Kochin şehrinde öldü.

Kurduğu uzun yolculuk hayali,
sonsuz hayata yelken açmasıyla
gerçekleşti.

O günden bu güne yüzlerce yıl geçti.
Hindistan Vasco da Gama'nın keşfinin
ardından, 450 yıl boyunca, Portekiz kolonisi
olarak kaldı. Takvimler 1998'i gösterdiğinde
Hindistan'da tuhaf bir şey oldu. Hindistan
hükümeti, turist çekmek amacıyla Vasco da
Gama'nın, Hindistan'a gelişinin 500. yılını
kutlamak ve festivaller düzenlemek istedi.

Fakat Hint halkı bu konuda oldukça duyarlı davrandı. Çünkü Vasco da Gama tarihe kötü izler bırakmış bir kâşifti. Üstelik sömürgeciliği temsil ediyordu. Sonra ne mi oldu?

Hindistan hükümeti hemen geri adım attı. Bu konu böylece kapanmış oldu. Ama Portekiz’de her yıl Vasco da Gama için etkinlikler yapılmaktadır.

BARTOLOMEU DIAS

Ben Bartolomeu Dias. Vasco da Gama konusunda adım geçmişti, hatırladınız mı? Ben Vasco Da Gama'dan yaş olarak büyüğüm. Ondan çok daha önce keşfe çıktım. Tecrübelerimi ona da anlattım. İyi mi yaptım bilmiyorum. Adam sonradan dünyanın gidişatını değiştirecek kadar delirdi. Doğum tarihimi tam olarak bilmiyorum. Annem "Soğanları yeni ekmiştik" diyor.

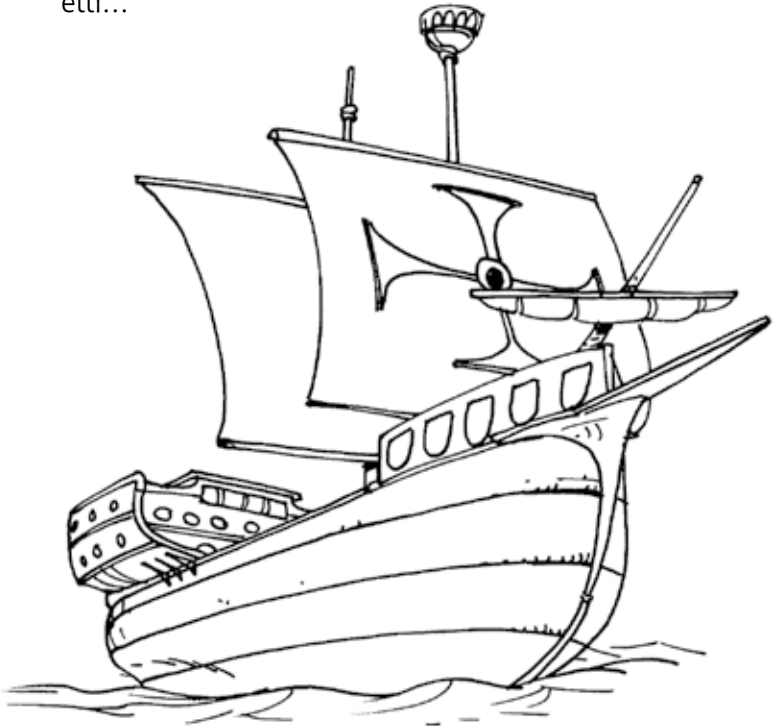
Şaka, şaka... Yine de 1450 yılı olarak kabul edebilirsiniz. İyi bir aile ortamım vardı. Fizik, matematik, geometri ve astronomi konularında başarılıydım. Ailemde birkaç kâşif ve gezgin daha vardı. Onlar bu işi seçmemde etkili oldu. Portekiz mahkemelerinin bir üyesiyim aynı zamanda. Neyse sizi ilgilendiren en önemli başarımdan bahsedip gideceğim: Ümit Burnu yolunu ben buldum.

Kristof Kolomb'un Amerika'yı keşfinden altı yıl önce, 1486 yılında Portekiz Kralı II. Joao, Hindistan ve çevresindeki baharat ticaretini ele geçirmek istiyordu. Afrika kıtasının güney ucuna erişmek hevesiyle, Dias'dan Afrika kıyılarını keşfetmesini ve Hindistan'a giden deniz yolunu bulmasını istedi. Bu

gizli bir görevdi. Kral Joao, keşif konusuna önem veren bir hükümdardı. O da doğu topraklarının zenginliğinin kokusunu almış görünüyordu.

Hazırlıklar tamamlanmıştı. Hem Portekiz halkı hem de kral, bu yolculuktan oldukça umutluydu. Omuzlarındaki yükün ağırlığını ve önemini bilen Dias, 1487 yılında Portekiz'in başkenti Lizbon'dan üç gemi ile ayrıldı. Üç ay içerisinde oldukça yol kat etti...

Hatta ondan öncekiler, onun geldiği yere ulaşmamışlardı. Avrupalı kâşifler arasında bir ilki gerçekleştiriyordu. Hindistan yolunu bulacak olan Vasco da Gama'ya bir bakıma yol açıyordu. Bartolomeu Dias sürekli olarak güneye iniyordu. Nihayet Namibya Çölü kıyılarına varmıştı. Güneybatı Afrika'da Lüderitz Körfezi'nde karaya çıkarak bir direk dikti.

Bu direğin büyük bir önemi vardı.

Padröe (kraliyet arması) denilen bu direkleri dikmek, Portekiz Krallığı'nın bir uygulamasıydı. Portekiz Krallığı bu direkler sayesinde keşfettikleri toprakları sahiplendiğini düşünüyor ve ileride bu yerlerde hak iddia ederken delil olarak kullanıyordu. Adamlardaki tapu sicil kayıtlarının bu şekilde tutuluyor olmasının verdiği sıkıntıyı anlatmama gerek yok herhalde. "Sakla bayrağı, gelir zamanı" demişler. Yoksa dememişler mi? Her neyse. Uzun lafın kıyası, bayrağı diktikten sonra körfezden ayrıldılar.

Lüderitz Körfezi'nden uzaklaşan Dias ve arkadaşlarını büyük bir fırtına bekliyordu. Görüş mesafesi çok kısaydı. Ortalıkta kara parçasından eser yoktu. On gün boyunca hep güneye doğru hareket eden gemi, kıyı tarafına yani doğuya yöneldi. Ancak yine bir sonuç elde edilememişti. Dias bu defa da kuze-yre rotasını çevirmeye karar verdi. Bu, işe yaramıştı.

Günlerce bir o yana,
bir bu yana giden gemi.
Afrika'nın güney kıyılarında,
üzerinde yaşam belirtisi olan
Mosselbaai'ye vardı.

Gemi kısa sürede Algoa Körfezi'ne girdi. Körfez boyunca yüksek dağlar sıralanmıştı.

Fırtına bitmişti. Üstelik karaya da çıkmışlardı. Ama sorunlar henüz bitmemişti. Bu defa da gemiciler homurdanmaya başlamışlardı. Hemen hepsi, bu zorlu yolculuktan yılmışlardı. Geri dönmek istiyorlardı.

Dias birkaç gün daha yol aldıktan sonra geri dönmeye karar verdi. Ama bir şey dikkatini çekmişti. Afrika kıyıları kuzeye doğru, geldikleri tarafın karşı tarafından devam ediyordu. Buralar Afrika'nın doğu sahilleriydi. Dias hedefine ulaşmıştı. Bu yolun, Hindistan'a gittiğini çok iyi biliyordu, farkına varmadan Ümit Burnu'nu dolanmıştı. Elinde o anda hiç kütük kalmamıştı, mecburen divitini hokkasını bıraktı sahile. Bu da bir tür tapusal önem sayılırdı. (Yoksa sayılmaz mıydı?)

Dias ve gemicileri Angola sahillerinde bir müddet konakladılar.

Dias 1488 yılının Aralık ayında geri dönmeye karar verdi. Çünkü gemicileri arasında hastalık belirtileri görülmeye başlamıştı. Sürekli kıyıda giderek yol alıyor, bir bakıma ezber yapıyorlardı. Keşif gemisi Portekiz'e geri döndü. Dias böylece Ümit Burnu'nu gören ilk Avrupalı oldu.

Dias, Ümit Burnu'na ilk olarak "Fırtınalar Burnu" adını verdi. Portekiz kralı bu ismi beğenmedi. "Gün gelir güzelim burnumuzun adına estetik yaparlar, bu iş hiç hoş olmaz. Ümit diyelim de estetiğe kalkışanlar niyetlerinden vazgeçsinler" dedi. Şaka bir yana, kral bu burnun, çok şeyi değiştireceğini ümit ediyordu. Bu yüzden buraya, bugünkü adıyla Ümit Burnu denilmesini istedi.

Dias'ın yolculuğu yaklaşık 17 ay sürdü.

Bartholomeu Dias dönüşünden yaklaşık 9 yıl sonra, Hindistan yolculuğuna çıkan Vasco da Gama'ya, Cabo Verde Adaları'na kadar eşlik etti.

Kral II. Joao'nun yerine geçen I. Manuel, bu defa Vasco da Gama'yı tercih etmişti.

Dias, 1500 yılında Güney Afrika açıklarında yakalandığı büyük bir fırtınada, bütün arkadaşlarıyla birlikte öldü.

KRISTOF KOLOMB

Ben Kristof Kolomb. 1451 yılında İtalya'nın Genova Şehrinde doğdum. Babam dokuma tüccarıydı. Ona yardım ederken birçok yeri dolaştım. 1492'de Atlantik Okyanusu'nu aşarak Kuzey Amerika'ya ulaşan ilk Avrupalı benim. Amerika kıtasını ben buldum söylemesi ayıp. İspanya Kraliçesi Isabella ve eşi de bana destek oldu.

Bu Isabella dindar kadındı filan ama müsrifti biraz. Habire etek ve elbise diktirir, kocasını deli ederdi. Vaktiyle ben ona epey kumaş verdim veresiye olarak. O da, gün geldi, destek verdi yolculuğuma.

Amerika kıtasını keşfeden
ilk gemici kimdir?

- (a) Kaptan Kusto
- (b) Kaptan Mobidick
- (c) Galatasaray'ın kaptanı
- (d) Kaptan Mağara Adamı
- (e) Karayip Korsanları
- (f) İsmi'nin açıklanmasını istemeyen
bir yardımSever
- (g) Kristof Kolomb

Cevabı bulamayan varsa akşama
velisi gelsin.

??
? Peki, kim bu
? Kristof Kolomb?

Bazılarına göre o bir kahraman,
fedakâr, barışsever bir denizcidir.
Çoğu insana göre, Amerika'yı o
keşfetti.

Acaba gerçekten bütün bunlar doğru mu?

Kristof Kolomb çok ilginç bir insandı.

Onun hakkında magazinel şeyler
öğreneceğiz bu bölümde.

»»» ŞOK »»» ŞOK »»» ŞOK!

- » Amerika'ya giderken elinde kimin haritası vardı?
- » Günlüğünde yanlış bilgiler vermiş olabilir miydi?
- » O kendini Hıristiyan olarak tanıtan bir Yahudi miydi? Eğer öyle ise bunu neden gizlemişti?
- » Kristof Kolomb, bütün hazırlıklar yapılmış olmasına rağmen neden yola çıkmak için bir gün bekledi?
- » Süleyman Tapınağı onu neden ilgilendiriyordu?

- ❏ Bulacağı altınlarla ne yapmayı planlıyordu? Bu planını neden herkesten gizliyordu?
- ❏ Denizcilige bir korsan olarak mı başlamıştı?

Kristof Kolomb Amerika'ya gitmeden önce büyük araştırmalar yaptı. Mesela Marko Polo'nun Çin gezisi anılarını okudu. Leif Erikson'un yüzyıllar önce yaptığı gizemli deniz yolculuğunun öyküsünü dinledi.

Leif Erikson kim mi?

Tamam, tamam. Bilmemekte haklısınız.
Ne yalan söyleyeyim;
ben de yeni öğrendim. Buyurun:

KAPTAN LEIF ERIKSON

İnanması güç ama Kuzey Amerika kıyılarına ulaşan ilk denizci Leif Erikson'dur.

“İnanması neden güç, abiyi
tanır mıydınız, beceriksiz bir
kardeşimiz miydi?”

diyenler, size tek lafım yok! Tarihçilerin çoğu konuyu böyle kabul eder. O bir Viking komutanının oğludur. Vikingler gemicilik konusunda oldukça gelişmiş bir millettir. Leif Erikson da, denizcilikle ilgili hayalleri olan bir gençti.

Bu genç, beraberindeki 35 Vikingli ile birlikte denize açıldı. Bilmeden bir ülke keşfetmişti! Sahil boyunca gördüğü yabani üzümlere bayılmıştı. Erikson, notlarında, Amerika'da gördüğü yerlerden hayranlıkla bahsetmiştir.

Leif Erikson'dan sonra da Amerika'ya gidildi. Bu defaki konuklar Viking korsanlarıydı. Vikingler kısa bir süreliğine de olsa Kanada'da yaşadılar. Ama yeterli sayıda olmamaları ve yerlilerin baskıları yüzünden geri dönmek zorunda kaldılar. Üstelik yerleşik hayata geçmek için sadece erkekler yetmezdi. Kadınların da onlarla birlikte gelmiş olması gerekirdi. Oysa grupta pek fazla kadın yoktu. Her gün her gün de sahanda yumurta, yoğurtlu makarna yenmezdi tabii. Ütüsüz gömlekler de cabası. Kadınların olmadığı bir hayat zordu sonuçta. Dolayısıyla geri dönüş mecbur kalındı.

GELELİM KOLOMB'A...

Kolomb gençliğini denizcilik yaparak geçirdi. Katıldığı seferlerin birkaçında Akdeniz'in doğusuna deniz yolcuğuna çıktı.

Bu yolculuklar sayesinde Kolomb, baharat ve ipek ticaretinin nasıl yapıldığını öğrenme fırsatı bulmuştu.

Kolomb daha sonraları, kuzeyde İngiltere'ye ve İzlanda'ya kadar gitti. Bu yolculuklardan dönüşünde Portekiz'in başkenti Lizbon'a taşındı.

O DÖNEMDE AVRUPA'DA NELER OLUYORDU?

O yıllarda bile, Dünya'nın dümdüz olduğuna inanan birçok insan vardı. Kolomb ise Dünya'nın küre biçiminde olduğu düşüncesindeydi.

**Ohooo, daha
elipsoide gelmeye
çok vardı!**

Kolomb çeşitli Dünya haritalarının çizimine yarımcı oldu. Harita yapma konusunda yetenekliydi. Ama bu harita ve çizimlerinde, Dünya gerçekte olduğundan çok daha küçük, Asya ise çok daha büyük gösteriliyordu.

Kolomb'un başka yanlış hesapları da var mıydı?

Kolomb'un başka yanlış hesapları da vardı. Yanlış hesap Bağdat'tan değil, Pasifik Okyanusu'ndan geri döndü. Kolomb, Asya'nın doğuya doğru çok fazla uzadığını, bu yüzden de İspanya'dan yola çıkıp batıya doğru yol alarak oldukça kısa bir zamanda Hindistan'a varabileceğini düşünüyordu. Hindistan'ın uzaklığını da hesapladı. Hindistan'ın bulunduğunu sandığı yer, aşağı yukarı Amerika'nın bulunduğu yere denk geliyordu. Ona göre Dünya, olduğundan daha küçüktü. Ama yanılıyordu.

Avrupa ile Japonya arasını, olduğunun beşte biri mesafede hesapladı. Yine yanılıyordu. Çünkü Amerika kıtasından ve ötesindeki Pasifik Okyanusu'ndan haberi yoktu.

O zamanın bilim adamları Dünya'nın yuvarlak olduğuna inanmakla beraber, ne kadar büyük olduğu hakkında net bir bilgiye sahip değillerdi. Kolomb, kendinden önceki tüm coğrafi bilgileri araştırdı ve öğrendi.

Bu yolculuk ilk olarak Kolomb'un aklına mı gelmişti?

Bu yolculuğu düşünen ilk insan Kolomb değildi. Başkaları da vardı ama teşebbüs edemiyorlardı. O zamanki gemilerin küçüklüğü ve yeterli donanımına sahip olmayışı yüzünden böylesine uzun ve tehlikeli bir yolculuğa çıkmayı kimse göze alamıyordu.

Dahası hiçbirinin kraliçeyle bir ahbaplığı, iki metre pazen şalvarlık hediye etmişliği, emprimeden bir etek diktirmişliği de yoktu. Bu da tabii keşiflerin önünde ciddi bir engeldi. Ne demişler, iyilik yap denize at. Hediye veren keşif bulur.

TOSCANELLİ

Kolomb, benim "Hep batıya gidilirse doğu bulunur" fikrimden etkilendi. Bana onlarca mektup yazdı. Ona bir harita bile yolladım. Fakat o daha sonra şöhrete kavuşunca benden aldığı destekleri inkâr etti. Çok ayıp oldu bana karşı.

Kristof Kolomb kendinden önceki coğrafi bilgileri araştırarak işi iyice öğrenmişti. Artık uzak yolculuklara çıkabilirdi. Bu iş için kendine oldukça güveniyordu. Takvimler 1480'i gösterdiğinde içindeki keşif ateşi daha da alevlendi. Amacı Hindistan'a kısa sürede gidip gelebileceğini ispatlamaktı.

Her kâşifin olduğu gibi, Kolomb'un da parasal sıkıntıları vardı. Uzun yolculuğa çıkmak için büyük bir destekçi bulmalıydı. Kolomb'un bu iş için düşündüğü iki kişi vardı. Bunlar, gemiciliğe ve keşiflere önem veren Portekiz ve İspanya krallarıydı.

Kristof Kolomb ilk önce Portekiz kralı II. Joao'nun kapısını çaldı. Ama II. Joao, Kolomb'un bu projesine destek olmadı.

Kolomb bu sefer şansını İspanya krallığında denedi. İspanya'da tahta çıkan Fernando ve Isabella,

Kolomb'a destek olmayı çok istiyorlardı. Ama o yıllarda İspanya'da büyük bir karışıklık yaşanıyordu. Bu yüzden Kolomb'a yardımcı olamadılar. Eksik olsunlar.

Kadının namı kötü zaten: Kirli İsabella.

Pasaklı, Sen de. Hem pasaklı, hem diktatör, hem gaddar, hem işgalci.

Bak açtırdılar ağzımı yine.

İsabella küçükken iyi kızdı da, sonradan değişti diyorlar. Artık herkesin günahı kendi boynuna.

Kolomb'un kardeşlerinden biri olan Bartolomeu, ağabeyi gibi denizcilikle uğraşıyordu. Bartolomeu ayrıca başarılı bir haritacıydı. İki kardeş önce İngiltere kralının, sonra Fransa kralının kapısını çaldırsa da bir sonuç elde edemediler.

Aradan 7 yıl geçmişti. Kolomb, bu işten tam vazgeçmek üzereydi ki, İspanya kraliçesi Isabella'dan beklenmeyen bir müjde geldi. Isabella, Kolomb'a yardım edeceğini söylüyordu. Öyle de yaptı. Saraya çağırdığı Kolomb'a amiral unvanı verdi. Bu cömertliğinin altında ülkelerinden kovup, servetlerine el koyduğu, öldürdüğü Endülüs Müslümanlarının ve Yahudilerinin payı nedir, bunu da bir araştırın derim ben. Hep benden hep benden olmaz ki canım, ilim araştırma işidir.

BİRİNCİ SEFER

Nihayet beklenen gün gelip çattı. İspanya'nın Palos Limanı'nda Kolomb'u üç tane gemi bekliyordu. Bu üç geminin adı Santa Maria, Nina ve Pinta idi. 120 kişilik mürettebatı olan bu gemiler limandan hareket ettiğinde takvim 3 Ağustos 1492'yi gösteriyordu.

Gemiler batıya doğru yol alıyorlardı. Kolomb rüzgârın gücünden çok iyi faydalanıyordu. Tam bir

ay sonra Kolomb ve arkadaşları Kanarya Adaları'na geldiler. Buraya kadar işler yolunda gitmişti ama mürettebatta bir yılgınlık hissedilebiliyordu.

kaptanın Seyir defteri

Bugün 1 Eylül. Akıntı, saatin yelkovanı yönünde... Uzun zamandır denizdeyiz.

Tayfalar yorgun ve bitkin. İsyan etmelerinden endişe ediyorum. İlk hedefimiz Kanarya Adaları. Sonra sırada Bahama Adaları var.

Biliyorum çok ilginç değil ama her gün balık çorbası yemekten vücudumda yüzgeçler çıktı. Tayfalar da pullandı sanki. Belki de bana öyle geliyor. Denizin uçsuz bucaksız maviliklerine bakıp bakıp diyorum ki: "Oğlum Kristof, sana rahat mı battı?"

Bir lokma, bir hırka neyine
yetmedi de kahramanlık yapmaya
çıktın?"

Yok, insanın gözünü bir kere
para bürüyünce artık
duramıyor. Ben de altın bulmak
umudundayım. Neden kınıyorsun
defter, zengin olmanın nesi kötü?
Sermaye düşmanlığı yapma lütfen.
Hem o kadar yol kat edip emek
veriyorum, o zenginlik benim
hakkım!

Bir umudum da baharat bulmak.
Altınları ve baharatları
bulamadan dönersem kral ve
kraliçe canıma okur. Ne baharat
düşkünün kadınmış canım,
tutturdu dönüşte getirdiğin
baharatlarla Adana kebab yapıp
yiyeceğiz diye. "Adana kebab nedir
majesteleri?" diyemedim tabii...

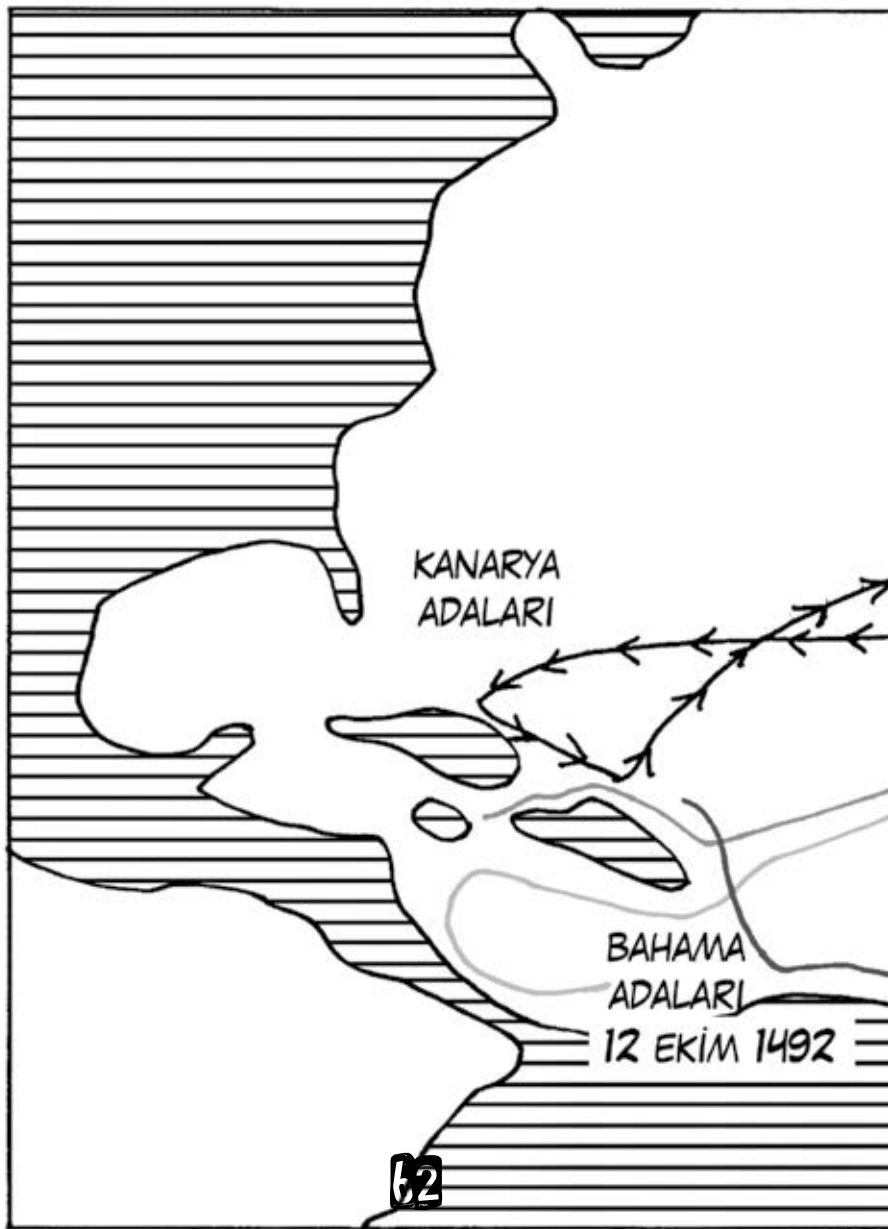
Nitekim bu memnuniyetsizlik 12 Ekim’de Baha-
ma Adalarına geldiklerinde patlama durumuna geldi.
Gemi çalışanları Kolomb’a isyan bayrağını çektiler.
Neyse ki Kolomb, bu isyanı zor da olsa bastırmayı ba-
şardı.

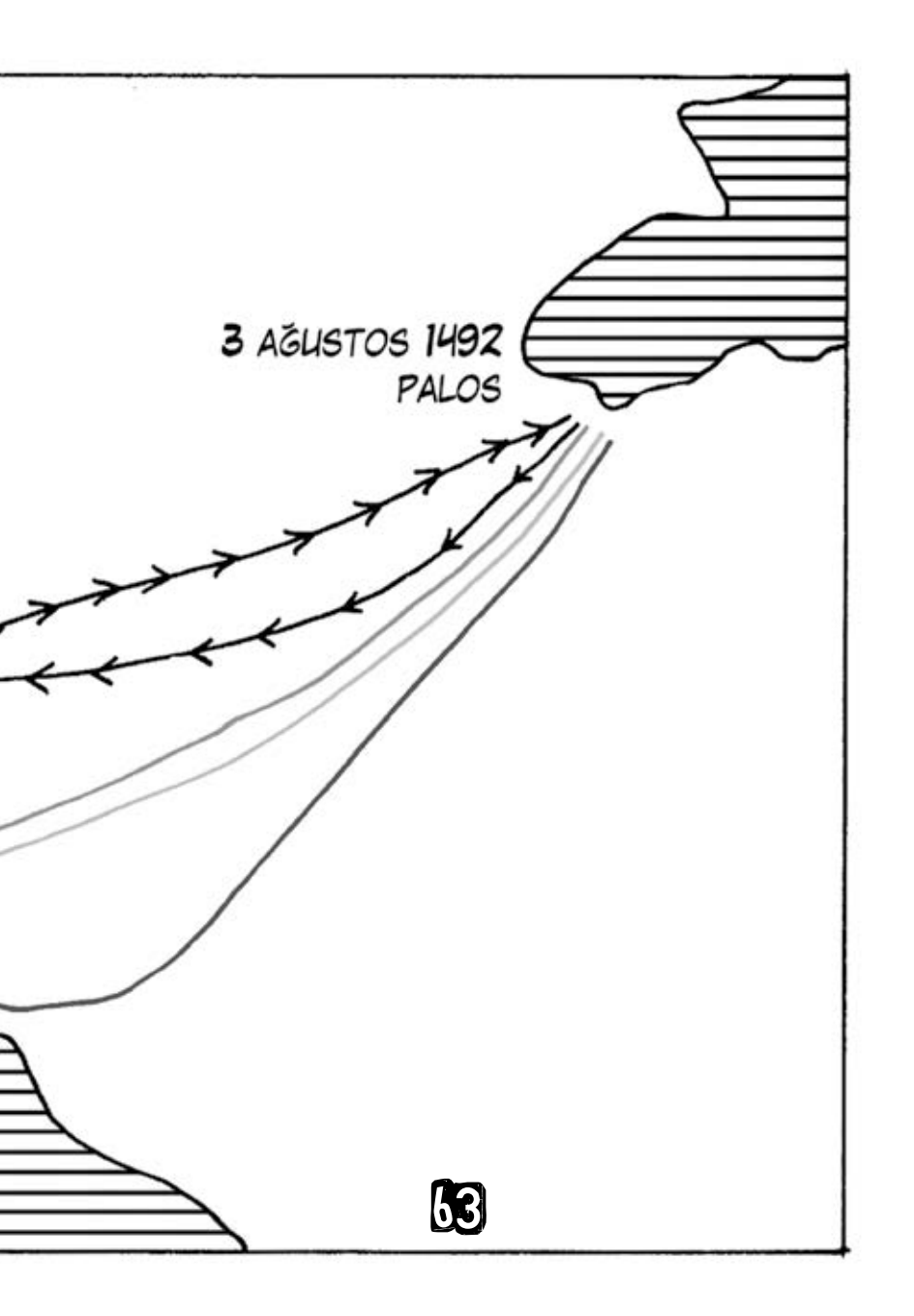
Kolomb ve adamları, Doğu Hindistan’a geldikle-
rini sanıyorlardı. Kolomb’un altın ve baharat hayali
gerçekleşmedi. Üstelik Santa Maria gemisi karaya
oturmuştu. Kolomb o bölgede 39 denizcisini bırak-
mak zorunda kaldı. Kolomb geri dönmeye karar
vererek rotasını da kuzeydoğu yönüne çevirdi. Eve
dönüş yolculuğu başlamıştı.

Kolomb ve arkadaşları 15 Mart 1493 tarihinde
İspanya’nın Palos (**başlangıç**) limanına geri dön-
düler. Bu yolculuk tam 224 gün sürmüştü.

İKİNCİ SEFER

Kolomb, amacına ulaşamamış olarak
dönse de büyük bir coşkuyla karşılandı. Kral
ve kraliçeden çeşitli ödüller ve hediyeler aldı.

3 AĞUSTOS 1492
PALOS

Kirli İsabella artık Endülüs Emevilerini öldürdüğü için yeminini bozmuş, sonunda banyoya girmeyi kabul etmişti. Kolomb bu defa senelerdir yıkanmayan kraliçenin kokmamasından dolayı oldukça mutluydu.

Şimdi sırada 2. sefer vardı. Bu defaki görevi önceki gittiği yerlerde koloni kurmaktı. İspanya'nın Cadiz Limanı'ndan 25 Eylül 1493 tarihinde ayrılırken emrinde 17 gemi ve 1200 denizci asker bulunuyordu. Bu yolculuğa katılan göçmenleri de unutmamak gerekir.

**Yaklaşık 38 gün Sonra
Dominik'e vardılar.**

kaptanın Seyir defteri

3 Kasım 1493
Canım çok sıkılıyor, moralim
bozuk. Önceki seferimde Bahama
Adalarında bıraktığım 39 adamım
yerliler tarafından öldürülmüş.
Yerlilerden de çok ölen olmuş.

Buralar karışacağa benziyor. Bu arada, geçtiğim yerlere birer isim koymaya karar verdim. Benden gelecek nesillere armağan olsun. Yorucu ve stresli günler beni bekliyor günlük...

Kolomb isimlendirmelere başlamıştı bile. Antil Adalarını dolaştı ve adaların günümüzde de kullanılan isimlerini ezanla kulaklarına okudu. 39 arkadaşının öldürüldüğü yere gelince, oldukça karmaşık duygulara girdi. İçinde büyük bir öfke oluştu. Batı'nın yerlilere karşı asırlarca besleyeceği kinin ilk tohumları Kolomb'un kalbine düşmüştü işte.

Hispaniola bölgesinde bir koloni kurdu. Burada kurulan koloni, Avrupa barbarlığını çok net bir biçimde gösterdi. Bununla ilgili bilgileri size özel bir kutuda vermek istiyorum. İyice okuyun ki hiç unutmayın:

KOLOMB'UN KARŞISINA ÇIKAN YERLİ HALKA NE OLDU?

Kolomb gelmeden önce 250.000 olan yerli nüfus, 1500'lü yıllara gelindiğinde 60.000'in altına düştü. İnanması güç ama maalesef doğru! Bu sayı 1560 yılına gelindiğinde beş yüz kişiye inmişti. Evet, rakamla: 500!

Kolomb 10 Mart 1496 yılında geri dönüş yoluna çıktı. Dört ay sonra yani 11 Haziran'da Cadiz Limanı'na geri döndü.

ÜÇÜNCÜ SEFER

Kristof Kolomb 30 Mayıs 1498 tarihinde tekrar yola çıktı. Bu, onun üçüncü seferiydi. Bu defa daha da güneye indi. Venezuela yakınlarındaki Trinidad Adası'na ulaştı. Bu adayı ilk defa o keşfediyordu.

Nihayet 4 Ağustos 1498 tarihinde ana karaya ulaşabildi. Kolomb, ana karayı bir hafta boyunca kıyıdan dolaştı. Bir önceki seferinde kurduğu bir

koloniye geldiğinde durumu çok kötü buldu. İspanyolların yerli halka çok kötü davrandıklarını gördü. Buna karşı çıktı.

“Aslında bu tavır rakamla 500 kişiyi sağ bırakan biri için tuhaftı. Saray ne tuhafılık seviyordu ne de merhametli bir hareket.”

Zira tutumu İspanya’da da duyulmuş ve pek hoş karşılanmamıştı. Kral Ferdinand ve eşi Isabel-la, hemen harekete geçip bir yetkiliyi Kolomb’u getirmesi için görevlendirdiler. Gönderilen yetkili, 1500 yılında Kolomb’u zincire vurarak İspanya’ya teslim etti.

İspanyol kralı ve kraliçesi, yaptıkları zulme karşı çıkan ve yerlileri korumaya çalışan Kolomb’u daha sonra “affetti.” Gördüğünüz gibi çok iyi kalpli insanlardı. Affedilen Kolomb dördüncü sefer için çalışmalara başladı.

Gel gelelim, o artık gözden düşmüş bir gemiciydi, daha fazlası değil. Zaten, Hindistan zannettiği kara parçasının aslında Amerika olduğunu hiç bilmeden ölüp gidecekti.

DÖRDÜNCÜ SEFER

Kolomb affedilmişti. Üstelik kral ve kraliçe onu tekrar sefere yolladılar. **Bu defa bir fark vardı:**

→ Ona parasal desteği keseceklerdi.

Kolomb, bu seferinde, Orta Amerika sahillerini baştan aşağı gezdi. Ne yazık ki Pasifik Okyanusu'nu keşfedemedi.

Kolomb son seferini 1502-1504 yılları arasında yaptı.

Haiti’de ve Küba’da arka arkaya saldırılara uğrayan Kolomb, Kral Ferdinand tarafından görevinden son kez alındı.

Hurdası çıkmış bir gemiyle Jamaika’ya ulaştı. Burada bir yıl kadar tek başına bırakılan Kolomb, eski kaptanlarından biri olan Diego Mendez tarafından İspanya’ya geri götürüldü.

Kolomb, 1504’ün Kasım ayında İspanya’ya ulaştı. Kraliçe İsabella ise Kolomb’un gelmesinden üç gün önce ölmüştü.

Kral Ferdinand, Kolomb’la hiç ilgilenmedi. Zaten uzun zamandır Kolomb’un yaptıklarına kızıyordu.

Kristof Kolomb, 20 Mayıs 1506 tarihinde yalnız başına dünyadan ayrıldı. Yanında hiçbir dostu yoktu.

Ömrünün son yıllarını hasta olarak bir köşede geçiren Kolomb, hiçbir zaman yeni bir kıta keşfettiğini öğrenemedi. O hep Doğu Hindistan’a ulaştığını sanıyordu.

Kolomb'dan önce de Amerika kıtasına gidilmişti. Ama o dönemlerde kimsenin aklında sömürme niyeti yoktu. Zaten Kolomb'un ön plana çıkmasının sebebi de buydu. O, "keşfedilen yerlerin zenginliklerinin keşfedene ait olduğu" fikrinin ilk uygulayıcısı oldu. Bilerek ya da bilmeyerek, yüz yıllar boyu sürececek bir haksızlığın temellerini atmıştı. Her ne kadar yerlilere yapılan zulümler Kolomb'un bile kabullenemeyeceği seviyeye çıksa da sistem kurulmuştu, çark dönmeliydi.

KOLOMB GÜNÜ

Günümüzde Amerika'da her Ekim ayının ikinci Pazartesi günü, 1492 yılında Amerika'yı keşfeden Kristof Kolomb'u anmak amacıyla "Kolomb Günü" (Columbus Day) olarak kutlanır.

“Ne işime yarar ki?” deme, öğren!

İngiliz tarihçi Mac Curdy tekerleğin atasının, tomar denilen silindir biçiminde dürülmüş kâğıt ya da deri olduğunu söyler. Yapılan kazılarda Sümer ülkelerinde, M.Ö. 3000'den kalma kızaklar ve arabalar çıkması da bunu doğruluyor.

Amerika kıtası, adını Kolomb ile aynı dönemde yaşamış ve 1499 yılında Güney Amerika'ya ulaşmış olan Amerigo Vespucci adında bir İtalyan'dan aldı.

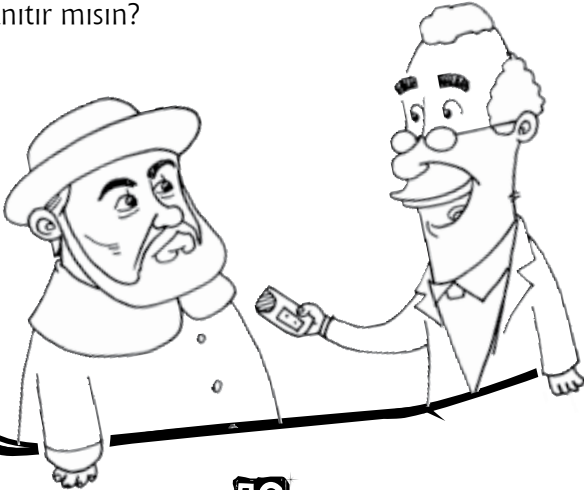
MACELLAN

Zengin ve Soylu bir ailenin çocuğu olarak
1480 yılında Portekiz'in Sabrosa şehrinde
doğdum. Dünyanın çevresini deniz yoluyla
ilk kez ben dolaştım.

**Dünyanın çevresini deniz yoluyla dolaşmayı
başaran Portekizli denizci.**

Merhaba Macellan,
Hakkında oldukça fazla şey duyduk.
Öncelikle mesleğinle ilgili sorulardan
başlamak istiyorum. Söyler misin, neden
deniz? Şaka, şaka.

Seninle ilgili söylentiler epey fazla. İyi, kötü,
psikopat, dindar, cimri, bencil, yardımsever,
korkak, cesur... Kimsin sen? Bize kendini
tanıtır mısın?

Ben Fernando Macellan.

Çocuk yaştayken kralın emrinde çalıştım.
25 yaşımdayken Portekiz donanmasında
görev aldım. Şubat 1509'da Osmanlı Devleti
ile yapılan Diu deniz savaşına katıldım.
Donanmanın seferlerinden birinde, Fas'ta,
Araplarla çarpışırken dizimden yaralandım
ve ömür boyu sakat kaldım.

Gençlere tavsiyem: İnanığınız şeyler
uğruna hiç durmadan çalışın. Şaka be şaka!
Hayat felsefem "Nasipse gelir Şam'dan
Yemen'den, nasip değilse ne gelir elden?"

Hakkımda ayrıntılı bilgiyi web sayfamda
bulabilirsiniz demek isterdim ama
henüz elimizdeki teknoloji buna yeterli
değil. Kısmet...

Coğrafi keşifler 15. yüzyılda başlayıp 16.yüzyıla kadar sürdü. Amaç doğunun baharat ve altınlarına sahip olmaktı. Dünya tarihi bu keşiflerden önemli derecede etkilendi.

Macellan'ın amacı ilk olarak doğuya, sonra batıya doğru gitmekti. Portekiz kralı ise bu projeye karşı çıkıyordu. Oysa Macellan kararlıydı. Fikrinden vazgeçmek istemiyordu. Elinde bir koz daha vardı. O da İspanya kralına gitmekti. Düşündüğünü yaptı. Ne devlet: İspanya kralı, Macellan'ın bu önerisine sıcak yaklaştı!

Tarihler 10 Ağustos 1519'u gösterdiğinde, İspanya'nın Sevil Limanı'ndan 300 mürettebatıyla 5 gemi batıya doğru hareket etti.

Macellan'ın gemilerinde huzursuzluk vardı. Gemideki herkes (**Macellan hariç**) İspanyol'du. Ona karşı, söz birliği etmişçesine işleri aksatıyorlardı. Gemilerin küçük olması ve mürettebatın isyanları, Macellan'ı düşündürmüyor değildi. Üstelik başında bir sıkıntı daha vardı: Portekiz kralının peşlerine taktığı askeri gemi!

Askeri geminin amacı Macellan'ı yakalamaktı. Denizde bir kovalamacadır sürdü. Macellan, Kral Manuel Ferdinand'ın adamlarından bir şekilde kurtuluyordu.

Nihayet Kanarya Adaları'na geldiler. Mayolarını giyip, simitlerini takarak yüzmeye başladılar. Burada kısa bir süre kaldıktan sonra Cape Verde Adaları'na ulaşılar.

Macellan, Brezilya kıyılarına geldiğinde daha da temkinli davrandı. Çünkü Brezilya kıyılarının büyük bir kısmı Portekiz devletinin elindeydi.

Macellan'ın gemileri 1520 yılının Ekim ayında Macellan Boğazı'na giriş yaptılar. Macellan Boğazı'na ginceye dek Güney Amerika kıyılarından güneye doğru inmişlerdi. Gemilerden biri, boğaza girmeden önce fırtına yüzünden batmıştı. Diğer bir gemi de kargaşadan istifade ederek kaçtı. Bu boğazı 22 günde aşarak okyanusa ulaşılar.

MACELLAN'IN TEORİSİ

Portekiz'den kalkıp daima batıya doğru yol alınırsa sonunda doğu ülkelerine varılır. Yani Dünya yuvarlaktır.

Sevil Limanı'ndan ayrılalı tam bir yıl olmuştu. Macellan ve geri kalan gemiciler Filipin Adaları'na vardılar.

kaptanın Seyir defteri

Bu okyanus Atlas Okyanusu'na göre çok sakın görünüyor. Bu yüzden buraya Pasifik (Sakin) Okyanusu adını veriyorum. Nehirlerden yol bulamayınca Pasifik Okyanusu'nda dört ay yol aldık. Yiyeceğimiz kalmadı. Tayfaların çoğu hasta... Neyse ki Mariana Adalarına gelince moralimiz biraz düzeldi. Karaya çıkıp su ve yiyecek ikmali yaptıktan sonra tekrar yola çıktık. 31 Mart'ta, beş gemiden ikisinin kaptanlarının da katıldığı bir isyan çıktı. Mürettebat genel olarak benden yana olduğu için isyan başarısız oldu. Elebaşlarını astırdım. İki isyancıyı da ıssız bir adada bıraktım. Elime sağlık.

Macellan, burada uzun süre kalmak istiyordu. Amacı altın ve baharat toplamaktı. Filipin Adaları'nda sürekli gezintiler yapıyor, yerli halkla dostane ilişkiler kuruyordu. Filipin Adaları'nda tek bir yönetim yoktu. Her kabile kendi başına bir güçtü. Bu yüzden Macellan'ın tüm yerli kabileleri memnun etmesi çok zordu. Nitekim dost olduğu bir kabile yüzünden savaşmak (Mactan Savaşı) zorunda kaldı. Macellan istemeden girdiği bu savaşta yaralandı. Bir gün sonra, yani 27 Nisan 1521 yılında dünyaya veda etti.

PASİFİK
OKYANUSU

MACELLAN BOĞAZI

Ben Juan Sebastian Elcano. Macellan öldükten sonra kaptanlığı ben devraldım. Filipinler'den 2 gemi ve 50 adamla ayrıldık. Macellan'a "Bu savaşa katılmayalım, bırak yerliler birbirlerini yesin" dedim ama dinletemedim. Gemilerden birini de yolda bırakmak zorunda kaldık.

Endenozya adalarında, batıdan gelmiş Portekizlilerle karşılaşınca çok sevindik. Demek ki gerçekten Dünya yuvarlakmış. Böylece Büyük Okyanus'un varlığı da ortaya çıktı.

1522 yılının Eylül ayında Portekiz'e döndüğümüzde sadece 31 kişiydik.

Macellan bu seferiyle bazı önemli ilkleri gerçekleştirdi. Mesela o, Baharat Adaları'nın ötesine giderek, tüm meridyenlerden geçen ilk insanlardan olmayı başardı.

Macellan'ın gezisi, dünya çevresinde yapılan ilk yolculuktu.

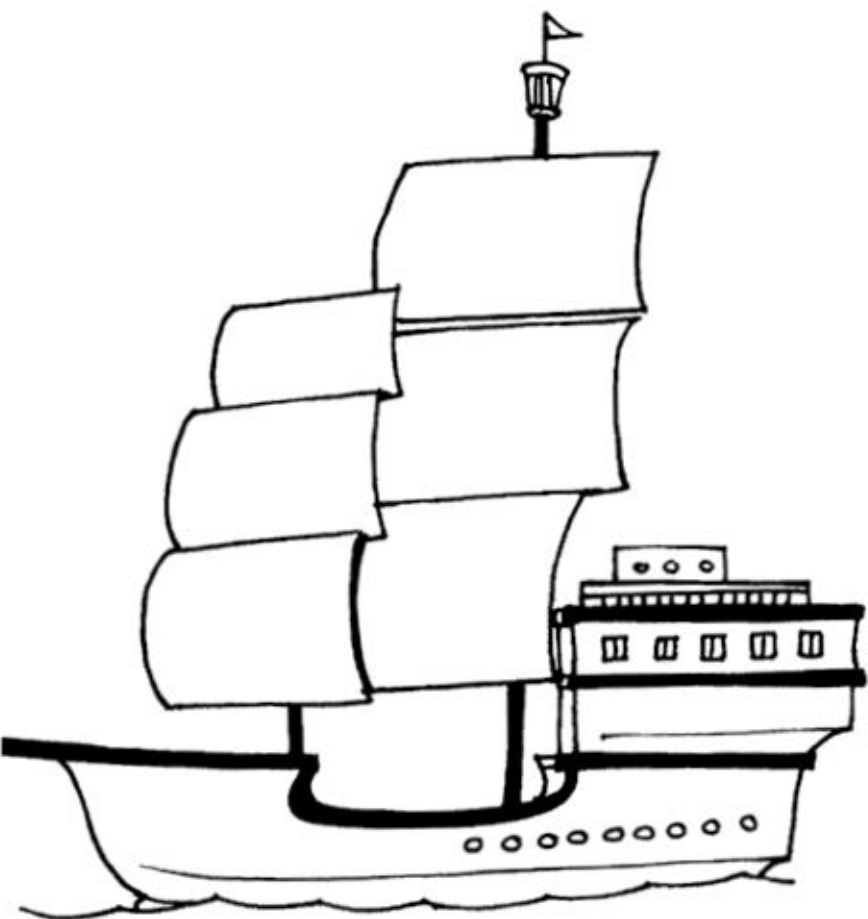

Macellan bu yolculukta daha önce hiç görmediği, Avrupa için de tamamen yeni olan pek çok hayvan türü ile karşılaştı. Bu hayvanlardan bazıları "hörgüsüz develer" diye anılan lamalar ve penguenlerdir.

Macellan'ın Yolculuğu Sayesinde ? Ortaya Çıkanlar

- Macellan'ın bu yolculuğu sayesinde Dünya'nın çevresinin 69.800 km olduğu hesaplanmış oldu.
- Macellan, tarih belirterek yol boyunca seyir defteri tutmuştu. Ama nedense seyir defterindeki tarihler o günün tarihleriyle pek uyuşmuyordu. Çünkü enlem ve boylamdan kaynaklanan saat farkları vardı. Bu küçük ayrıntı, yeni bir bilginin kapılarını açıyordu. Şüphesiz Macellan bunun farkında değildi. Macellan'ın yolculuğu "uluslararası bir saat sistemi" gerektiğini ortaya çıkardı. Çıkarmasa iyiydi ama "doğdu boğmaya gelmez" derler. Her okyanus ötesi yolculukta yaşadığımız jetlag sorunu bundandır. Uluslararası saatmiş. İyi oldu sanki!

MARKO POLO

Ben Marko Polo. 1254 yılında
İtalya'nın Venedikli tüccar bir ailenin
çocuğu olarak doğdum.

Doğduğumda bu kadar enteresan bir
hayatım olacağını hiç kimse tahmin
etmemiştir herhalde... ASya'yı bu kadar
seveceğim, yıllarca ASya'da bir ASyalı gibi
yaşayacağım benim de aklıma gelmezdi.
Hayatımı yazsaydım roman olurdu ama ben
seyahatname yazmayı tercih ettim.

Bir adam düşünün. Kendi memleketinden kalkıp, başka bir ülkeye uzun ve zorlu bir yolculuk yapacak. Sonra da, gittiği ülkenin kültürünü benimseyecek. Kendi öz vatani gibi o ülkeye hizmet edecek. Üstelik, canı ince bir pamuk ipliğine bağlanmış gibi emniyetsiz olacak. İşte bu adam Marko Polo'dan başkası değil. Nasıl, ilginç bir abi değil mi?

Babam ve amcam, ticaret amacıyla ASya'ya yaptıkları yolculuklarda Çin'e kadar gittiler. Pekin'de, Hint-Türk imparatoru Kubilay Han'ın konuğu oldular.

Kubilay Han deyip geçmeyin. Muhteşem güçte ve zenginlikte bir imparatorluğu vardı.

O, dünyanın en büyük savaşçılarından
Cengiz Han'ın torunu. Eğer Avrupa'ya
komşu olsaydı, bütün Avrupa
devletlerini yenebilecek bir ordusu
vardı. Komşu olmadı ve yenmediyse de
onların hikâyelerini dinledi. Ah Venedik!
Han'a en çok ve daima onu anlattım.

Şehir, Venedik'ten başka nedir?
Biraz sulu, az kasvetli derler ama

çekemeyenlerin uydurması. Sanki İstanbul susuz, pek sissiz bir yer.

Çin'e ve ASya'nın çeşitli yerlerine yaptığım gezilerde, gördüğüm yerleri ve edindiğim izlenimleri anlatarak, Avrupa'nın Uzakdoğu uygarlıklarını tanımasını sağladım. Kubilay Han ile de aramız gayet iyiydi. Sizin gününüzde ayıla bayıla okuduğunuz o gezi yazılarının da mucidi benim. Bu işin yayıncılara pek para kazandıracağını tahmin etmemiştim.

KUBİLAY HAN

Moğol İmparatorluğu'nun kağanı, aynı zamanda Çin'deki Yuan Hanedanlığı'nın kurucusu ve ilk imparatorudur. Cengiz Han'ın torunudur. Marko Polo'yla aynı çağda yaşamıştır.

Peki, Kubilay Han ile
Marko Polo'nun
yolları nasıl kesişti?

- a) Maç seyrederken tribündeki "Çek kardeşim kafanı" konulu kavgada tanıştılar. Maç çıkışında birbirlerine kokoreç ısmarlayarak arkadaş oldular.
- b) Facebook'ta birbirlerini eklediler.
- c) Birbirlerini düğünde gördüler.
Kubilay Han'ın annesi
Marko'ya dünürcü
gönderdi.
- d) Yine mi çoktan seçmeli?
Sıkıldım. Bir sonraki
şıkka doğru cevabı yazın
ve bu işkence bitsin.
- e) Marko Polo'nun babası Çin'e
giderken oğlunu da
götürdü. Marko Polo
Kubilay Han'ı böylece
tanıdı.

Doğru cevap "e" seçeneği elbette.
Bunu bildiğiniz için size madalya
takamayacağım.

**Kubilay Han çok güçlü bir devlet
adamıydı. Kalabalık Çin halkına hükmetmek
onun için hiç de zor olmuyordu. Bir pazusu
on beygir gücünde değildi ama bir beyin
kıvrımı beş Çinli ebadındaydı.**

Kubilay Han, Marko'nun babası ve amcasına çok iyi davrandı. Onları korumasına aldı. Gittikleri yerlerde can güvenliklerinin sağlanması için, onlara saf altından yapılmış bir nişan hediye etti. İki kardeş, ne zaman başları belaya girse, Kubilay Han'ın altın işaretini gösteriyorlardı.

Bu boyna asılan madalyon gösterip,
düşmandan kurtulma hareketi daha sonra
çizgi film şirketlerinin de çok işine
yaradı. Madalyon gösteren, atan, kapan,
gemi yapan gibi bir sürü türevi çıktı.
Ama mucidi bizim Kubilay Han'dır,
hakkı yenmesin isterim.

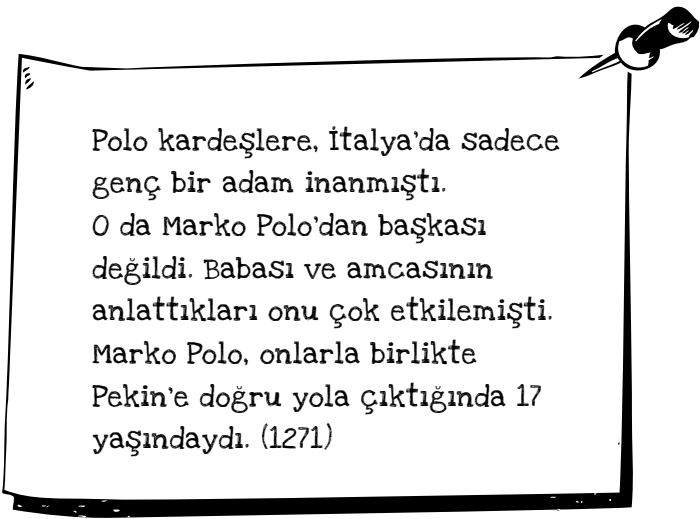
Kubilay Han, Marko Polo'nun babasına Papa'ya ulaştırılmak üzere bir mektup vermişti. Hristiyanlık hakkında bilgi istiyordu. Kızının adını Meryem koymak niyetinden bahsediyor, Marianna mı, Meryem mi olsa, emin olamıyordu. Aklı çok karışık.

Papa 9. Gregorius, Kubilay Han'a Hristiyanlığı anlatan bir mektup yazdı. Papa, Marko'nun babası ile amcasını Kubilay Han'a mektup göndermekle görevlendirdiğinde yıl 1271'di.

Mektupta şöyle yazıyordu:

Çok Saygıdeğer Kubilay Han,
Bu iki adam Senin mektubunu getirdi.
Anlattıklarına göre Senin ülkende pusula,
kâğıt, iplik, yanan taş (kömür) dondurma
ve tonlarca altın varmış. Dünyanın en
usta sanatkârları Senin ülkendeymiş.
Bunlara pek inanmadım. Çünkü bu
saydıklarım Avrupa'da bile yok. Yine de
Hristiyanlığı tanıtan bir çalışmamı
gönderiyorum.

Papa 9. Gregorius

Polo kardeşlere, İtalya'da sadece genç bir adam inanmıştı. O da Marko Polo'dan başkası değildi. Babası ve amcasının anlattıkları onu çok etkilemişti. Marko Polo, onlarla birlikte Pekin'e doğru yola çıktığında 17 yaşındaydı. (1271)

Pololar yollarında iki rahip olduğu halde İtalya'dan yola çıktılar. Kutsal mezardan yağ almak için ilk önce Kudüs'e uğradılar. Deniz yoluyla İskenderun Körfezi'ndeki Ayas'a geldiler.

Ardından İran'ın kuzey tarafında bulunan Tebriz'den geçtiler. Deniz yolu tehlikeli olduğu için karadan gitmeyi tercih etmişlerdi. İpek Yolu'nu takip ediyorlardı.

Afganistan'dan sonra Pamir Dağları'na tırmandılar.

Eğrisi B ğr s 

***“Pamir Dağları,” Himalaya Dağları’nın
kuzey kısımlarındaki sıra dağların adıdır.***

Polo kardeşlerle yolculuk yapan iki rahip sürekli Őik yet halindeydi. Yol henüz yarılanmıŐken Pololar’ı yalancılıkla suçladılar. Rahiplere göre Pololar her Şeyi para için yapıyordu; Kubilay Han diye biri yoktu. Kısa bir kavgadan sonra iki rahip gerisin geri döndüler. Dönmeleri aslında iyi oldu. Hem cahillerdi hem de densiz. Hem Kubilay Han’ın kıymet verdiği seyyahların iŐini zorlaŐtır hem de kutsal yağ ile yağlanıp ben rahibim diye b b rlen! Bizim g reŐ ilerimiz halis sızma zeytinyağıyla yağlanır, yine de kimseyi böyle yarı yolda bırakmaz.

Yolculuk gerçekten zor geçiyordu. Pamir Dağları’ndan sonra Marko Polo, Pers İmparatorluğu’nun sınırlarında hastalandı. Göçebelerin köyünde, tam 3 ay hastalıkla boĐuŐtu. Amcası, onu orada bırakıp

gitmek istese de baba Polo buna izin vermedi. Baba kalbi işte.

Marko, nihayet iyileşmişti ama önlerinde büyük bir engel vardı. O da Taklamakan Çölü'ydü. Bu çöl adama takla attırır, beyinde su bırakmaz cinstendi.

Çölü geçmek isteyen tüccarlar, yanlarına gerekli olan şeyleri alırlardı. Eğer çöllerde yiyecekleri tükenecek olursa, eşek ve develerini keserek yerlerdi. Yolculukta en çok develer işe yarardı. Çünkü bu hayvanlar, az yiyeceklerle yaşayabilirlerdi. Üstelik ağır yükleri de taşıyabiliyorlardı. Çölü en kısa yoldan geçmek için, bir aylık kumanyayı yanlarında taşımaları gerekiyordu. Eğer çölü enine aşmak isterlerse o zaman yolculuk bir yıl sürüyordu. Polo ailesinin bu çölü aşması oldukça zor olmuştu.

**BU ÇÖLDEN SONRA
ÇİN'E VARDILAR MI BARI?**

Maalesef, bu çölün bitmesiyle yeni
bir çöl daha başlıyordu.
O da Gobi Çölü'ydü.

Marko Polo bütün bu zorluklara rağmen, seyahatnamesini yazmayı ihmal etmiyordu.

Geçtiği her yeri, gördüğü her şeyi yazıyordu. Çocuk denecek yaşta olmasına rağmen hiçbir şeyden korkmuyordu.

Babası ve amcası, Marko'nun yazmasını istemiyorlardı. İki kardeşe göre, eğer bu seyahatname başka tüccarların eline geçecek olursa Çin'e gidenlerin sayısı çoğalırdı.

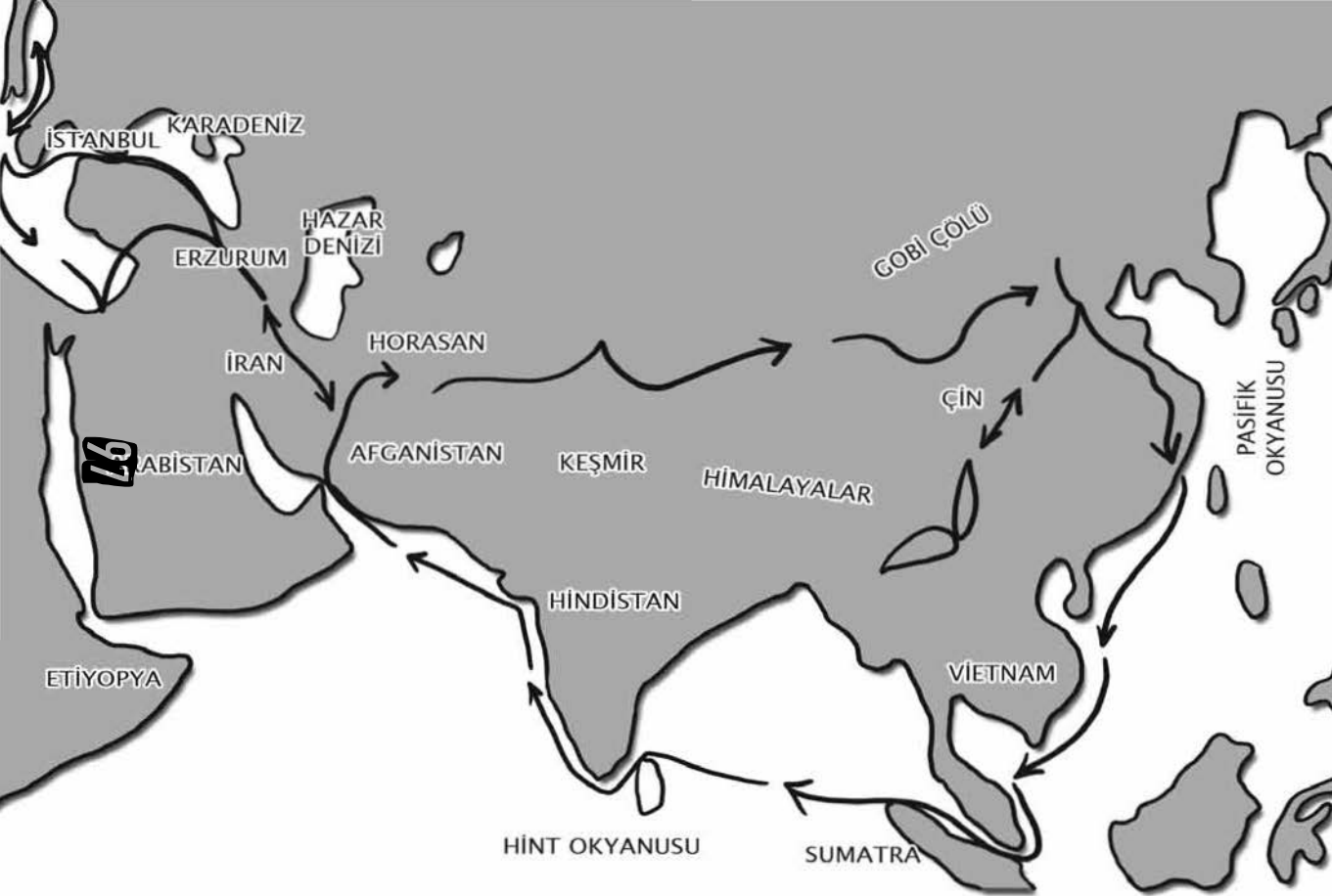
Anlamadıkları şey şuydu: Kardeşim, o koca yola biz bu yüzyılda uçakla filan gitmeye eriniyoruz. Senin oğlunun yazdıklarını okuyan, hadi en fazla on tane deli yola çıksın. Sekizi yollarda ölür. Kalan ikisi de Çin'e ne halde varır belli değil. Cimrileşmeyin kardeşim. Cömert olun!

Sonra, zorlu bir yolculuk yapıp Kuzey Tibet'ten geçerek Çin'e vardılar. Bu yolculuk 2,5 yıl sürdü. Pololardan sonra o güzergâhtan geçen başka Avrupalı olmadı. En azından 600 yıl boyunca. Böylece Polo kardeşlerin cimriliği o dağlarda çok dillendi, çok söylendi.

Bölge halkı bu iki kardeşin topraklarından geçmesinin utancını örtmek için beyaz Amerikan bezinden çarşafları doladılar bellerine, kendilerine rahip dediler. Dünya malından bir pay almadan, bir lokma bir hırka şiarınca yaşadılar. Bellerindeki çarşafları Soranlara, o iki cimriye dair de iki çift laf ettiler.

Polo ailesi, Çin'e girer girmez Kubilay Han'ın askerleri tarafından yakalanmıştı. Tam öldürölmek üzereleken Baba Polo, Kubilay Han'ın saf altından işarelini gösterdi. Pololar böylece ölümden kurtulmuş oldular.

Söylemiştim değil mi madalyon
işinin tuttuğunu. Be adam, o
saniyeye kadar göstere sene altın
nişanı. Türk dizisi mi çeviriyorsun,
nedir bu heyecanı yükseltme
eğilimi anlamıyorum ki...

Dizi, Poloların etrafı surlarla çevrili Pekin'e götürölmesiyle devam etti. Marko gördüklerine hayran kalmıştı. Her kapıda biner asker sıra sıra dizilmiş nöbet bekliyordu. Bu şekilde Kubilay Han'a saygılarını ifade ediyorlardı.

Kubilay Han, Polo ailesinin Kudüs'ten getirdiği kutsal yağa pek ilgi göstermemişti. O, rahipleri merak ediyordu. Zira kendisi halis Hint yağı severdi.

Marko Polo, imparatorluğun her yerini görmek istiyordu. Kubilay Han, onun meraklı bir genç olduğunu anlamıştı.

Adamlarına Poloları sarayda konuk etmelerini emretti. Marko Polo, Avrupalıların hayal bile edemediği bu ülkede değişik duygular içindeydi.

Dünyanın en büyük
imparatorluklarından biri
olan Çin-Moğol imparatorunun
sarayına yerleşti.

Çok zeki olan Marko Polo, burada yükselmek için onların yaşamına alışmak gerektiğini anladı. Yaşayışlarını, giyinişlerini inceledi. Onlar gibi yaşamaya ve giyinmeye başladı. Hatta dillerini de öğrendi.

Kubilay Han, Marko Polo'nun kendi kültürlerini benimsemesini takdir ve memnuniyetle karşılıyordu. Onunla sohbet ediyor, onu daha iyi tanımaya çalışıyordu. Hatta Marko Polo'nun "ömür boyu Çin'de yaşama" sözü vermesi imparatoru epey etkiledi.

(Tabii bunu bize Marko Söylüyor. Ben emin değilim. Kalabalık ülke bu Çin... Bir adam eksilsin diye etmediğini koymayan millet, Marko'ya "Aman gitme Markocuğum, Sensiz yapamayız" mı demiş? Zannetmem.)

Polo'nun babası ve amcası, Kubilay Han'ın ordusuna silah ve makine yapıyorlardı. Polo da çeşitli görevlerle uğraşıyordu. Yaptığı her işi severek ve başarıyla yapması, Kubilay Han'ı sevindiriyordu. Bir müddet sonra Marko'nun babası ve amcası geri dönmeye karar verdiler.

Polo artık yalnızdı. Şimdi doğu ve batı kültürü arasına sıkışıp kalmıştı. Onu yapayalnız kaldığı bu sarayda çok şaşırtan şeyler vardı. Mesela imparatoriçenin yönetimde söz sahibi olmasına çok şaşırmıştı. Kadın kısmı elinin akupunktur iğnesine bakmadan erkek işine karışıyor, Batılı adamı deli ediyordu.

➔ Marko Polo akupunktur tedavisini de ilk defa Çin'de görüyordu.

Kubilay Han'ın ülkesi çok büyüktü. Ülkeyi yönetmek bu yüzden çok zordu. Han, bir istihbarat ve gözlemci birliği oluşturmuştu. Ülkede olup bitenlerden bihaber kalmak istemiyordu. Kıtık, sel ve çekirge akını olduğu zamanlarda, zararını anlamak ve yardımda bulunmak için olayın olduğu yerlere istihbaratçılarını yollardı. Bu çekirge işi önemlidir. Günümüzde dahi, bir yere çok kalabalık gidilince,

ifadesi kullanılır ki, adab-ı muaşerete dair bir ipucudur.

Marko Polo, Han için o kadar iyi işler yapmıştı ki, Han onu da yakınındaki adamları arasına aldı. Eyaletleri inceleme görevini ona verdi. Marko Polo, bu görevinde üstün başarılar gösterdi. Çin'i ve çevresindeki ülkeleri inceledi. Gördüğü şeylere ilişkin notlar tuttu. Gördüklerini, duyduklarını Kubilay Han'a anlattı.

Şu eyalet güzel, bunun
kuyusundan su içilmez, köprüyü
oluşturan taşın önemi yoktur,
sen kavisli olmasına dikkat et,
satranç oynarken hile yapma,
akağacı yiyen kurdu düşün,

nevinden şeylerdi anlattıkları.

Meyve sulu karı da (dondur-
ma) ilk defa görmüştü. Ayrıca
Türkler bu dondurma türü-
ne karsambaç derler ve pek
de güzel yaparlardı, bunu da
Han'a söylemeyi ihmal etmedi.
Han'ın ne yaptığı malumunuz.

Karsambaç tarifi alsın diye prensesi gelin verdi
bize. Hangisini mi? Ee Meryem'i. Ki, güzel gelini
Meyrem diye çağırın da olmuştur o yıllarda.

Marko Polo ile Kubilay Han'ın amcası Çağatay
Han'ın araları iyi değildi. Kubilay Han, olanları

izliyor ve endişeleniyordu. Polo'yu korumak için onu kendi yardımcısı yaptı. Çünkü Kubilay Han, güvenilir, doğruları söyleyecek bir adam arıyordu. Her ne kadar Polo'nun defterini görünce onu ajanlıkla suçladıysa da, bu düşüncesi kısa sürede değişti.

Kubilay iyiydi hoştu ama kararsızdı. Kan kardeşiyle de böyle savaşırmıştı vaktiyle. Bir arkadaş olmak istiyor, bir vazgeçiyordu. "Küçükken de böyleydi" diye yorum getirenler ise Taklamakan Çölü'ndeki sürgünden geri dönemedi.

İşte bu kararsız Kubilay Han, yenice ajanlıkla it-ham ettiği Marko Polo'yu kısa süre sonra vali yaptı.

Marko Polo artık bir Sarayda yaşıyordu. Moğol zenginleri gibi, şık ipek elbiseler giyyordu. Emrinde binlerce asker, insan ve bayraklı makam aracı vardı. Masallar ülkesinde gibiydi. Bu görevi tam üç yıl sürdü. Bu süre içerisinde çok zengin oldu.

Kubilay Han, Marko Polo'yu yine keşif için ülke dışına göndermişti. Marko döndüğünde Kubilay Han ölmüştü. Ülkede karışıklıklar çıkmış, yerine oğlu Timur geçmişti.

“Ne işime yarar ki?” deme, öğren!

Marko Polo Kubilay Han ile ilgili şöyle yazmıştı:

Beni altın sırmalı elbisesiyle
tebessüm ederek mi, yoksa elinde balta
ile mi karşılayacağından hiçbir
zaman emin olamadım. O benim hem
dostum, hem de cellâdımdı.

Marko Polo, Han'ın ölümünün ardından Moğol giysileri giyerek ülkesine doğru yola çıktı. Aylarca yolculuk ettikten sonra Trabzon'a vardı. Trabzon'da bir süre dinlendikten sonra İstanbul'a hareket etti. Bolu'dan geçerken Seben'e uğrayıp elma yedi. Kıbrısçık ilçesine de uğradı.

Reytingleri altüst eden bir dönem dizisinin çekimlerine katıldı, yönetmene özgün fikirler verdi. İstanbul'dan Venedik'e gitmek kolaydı. Artık kendini ülkesinde sayıyordu. Çünkü İstanbul'da pek çok Cenevizli ve Venedikli tüccar vardı.

Hemşerileri ile birlikte İstanbul'dan ayrıldı. Aradan tam 24 yıl geçmişti. Bir çocuk olarak çıktığı yolculuktan olgun bir insan olarak dönmüştü. Takvimler 1295'i gösterdiğinde Polo Venedik'teydi.

Hemşerileri onu çoktan unutmuştu. Dile kolay, tam 24 yıl olmuştu. Venedik'te hemen herkes onu öldü sanıyordu.

Venedik'te evine doğru yürürken herkes garip kıyafetlerinden ve görünüşünden dolayı onunla alay ediyordu. Çünkü o, bir İtalyan'dan çok Doğulu bir insana benziyordu. Kimse ayrımcılık yapmanın hoş bir davranış olmadığını farkında değil, görgüden de bihaberdi. O yıllarda henüz İtalya'da bir büyükelçiğimiz olmadığından, gereken cevap da verilemedi.

Polo İtalya'ya iki şeyle birlikte dönmüştü: Seyahatnamesi ve mücevheratı. Döndüğünde babası ve amcası hâlâ hayattaydı. Marko Polo'dan ümitlerini iyice kesmişlerdi. Ne de olsa o, kendileriyle gelmemiş olan hayırsız bir evlattı.

Marko Polo'nun
seyahatnamesi yıllarca
işe yaramadı.
Venedik-Ceneviz savaşında
esir düşünceye kadar.

Marko Polo'nun savaşta esir düşünce aynı hücrede kaldığı Rustichello da Pisa adındaki adam, bir yazardı. Marko Polo'nun anılarını dinleyip kitap olarak insanların istifadesine sundu. Bu kitap oldukça abartılı bir üslupla yazılmış olmasına rağmen çok beğenildi. Bu kitaptan sonra dünya tarihi yeniden yazılacaktı.

Gerçekten bu kitap çoğu şeyi değiştirecek ve etkileyecekti. Mesela Avrupalılara coğrafi keşiflerin ve Haçlı Savaşlarının yolunu açacaktı.

Marko Polo, insanlara yaşadıkları dünyanın çok büyük olduğunu söylüyordu. O, buraları gezip görmenin pek çok yarar sağlayacağını ortaya koydu.

Marko Polo, cezaevinden çıktıktan sonra Venedik'te 1324 yılına kadar rahat bir yaşam

sürdü. Zengindi. Mutlu bir yuva kurmuştu. Artık en çok sevdiği şey, eski günlerin hayaliyle yaşamak ve gördüklerini çocuklarına ve dostlarına anlatmaktı.

Marko Polo bu yolculukta, gerçekten çok güzel notlar tutmuştu. Yazdıkları gerçeklerle birebir örtüşüyordu. Onun yazdıklarını hayal ürünü olarak görenler de yok değildi. Ama daha sonra Sir Henry Yule ve Sven Hedin gibi gezginler, Polo'nun yazdıklarını doğrular nitelikte eserler ortaya koydular.

Marko Polo 1324 yılında öldüğü zaman 72 yaşındaydı. Kitapları yüzlerce kez basıldı ve bütün dünya dillerine çevrildi.

AMERIGO VESPUCCI

Ben Amerigo Vespucci. 9 Mart 1454'te İtalya'nın Floransa şehrinde doğdum. Ailemin üçüncü çocuğuyum. Babam sayılan, sevilen bir noterdi.

İsmim size bir yerden tanıdık gelmiş olabilir mi? Düşünün bakalım, benim ismim size ne çağrıştırıyor? Ame... Ameri... Evet, yaklaştınız. Buyrun, okuyun.

Dünya çok büyük bir yer. Fakat insanoğlunun merakı onu küçük bir yer haline getiriyor. Çünkü merak sahibi insanlar dünyayı keşfetmek için maceralara atılmışlar. Kâşifler olarak anılan bu insanları **(mucitleri de unutmamak lazım)** diğer insanlardan ayıran en büyük özellikleri meraklı olmalarıdır.

Amerika'yı Kristof Kolomb'un keşfettiğini daha önce söylemişim. Ama ne hikmetse bu kıtaya "Kristof" kıtası değil de "Amerika" kıtası denmiştir. Peki hiç merak ettiniz mi? Amerika adı nereden geliyor?

Tamam, panik yok. Bu konuyu da uzatmayacağız. Çünkü zaten cevabı daha önce Kristof Kolomb'u anlatırken vermişim. İşte cevabımız:

Amerigo Vespucci adlı İtalyan gezginden dolayı bu isim verilmiştir.

Ben Amerigo Vespucci.

Coğrafya ve evreni yöneten yasalar bilimiyle ilgilendim. Bu konularda amcam Giorgio Antonio bana öğretmenlik yaptı.

Kolomb ilk gezilerinde Batı Hint Adaları'na kadar ulaşabilmişti. Ben Güney Amerika'ya ayak basan ilk Avrupalıyım. Keşfedilen yerlerin haritalarını hazırladım. Yaptığım Seyahatler hakkında yazdığım yazılarla iyice ünlendim. Yenedünya'ya (Amerika'nın diğer adı)

giden yolları belirttim. Tüccarlık ve haritacılık işlerini severek yaptım. Güney Amerika'nın doğu sahillerine yaptığım keşif gezilerinden Sonra yeni bir kıtayı bulduğumu anladım.

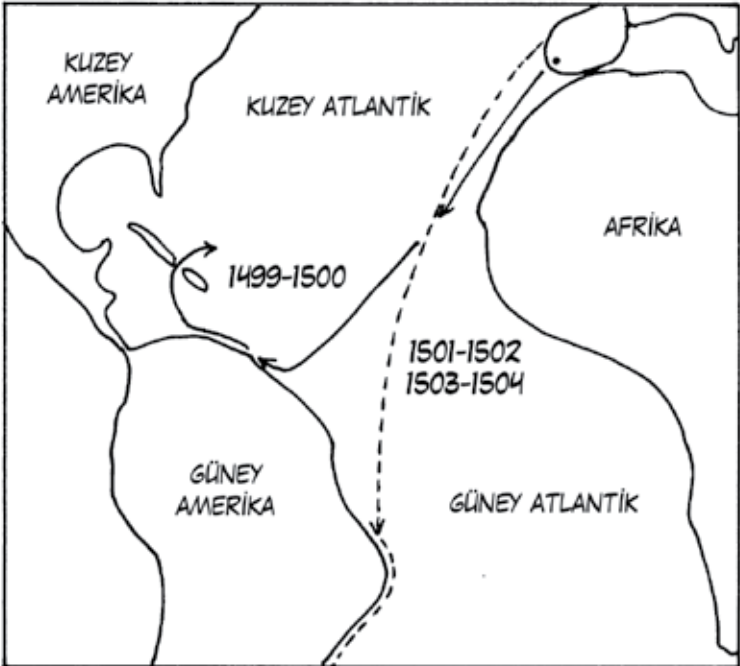
Beni 1479'da Fransa'ya
LORENZO DE MEDİCİNİ
gönderdi. Kendisi
İtalyalı bir devlet
adamıdır, abimizdir. Hiç
unutmuyorum, 1491'de bana
İspanya'daki gemicilik
şirketinde iş vermişti.

Amerigo bu görevi sırasında Kristof Kolomb'la tanıştı. Kolomb üçüncü seferine çıkmak için hazırlıklar yapıyordu.

BİRİNCİ SEFER

Tarihler 1499 yılının Mayıs ayını gösteriyordu. Nihayet Amerigo ve ekibi hazırlıklarını bitirip, büyük bir filoyla denize açıldı. Amerigo tecrübeliydi ama yine de heyecanlıydı. Ne de olsa tüm filonun sorumluluğu kendisindeydi. İlk olarak Brezilya kıyılarına vardı. Buralarda önemli incelemeler yaptıktan sonra tekrar denize açıldı. Amerigo, Amazon Nehri'nin denize döküldüğü yeri gördü. Burada da çizimler yaptı.

Amerigo incelemelerini yaptıktan sonra geri dönmeye karar verdi. Filo, dönüş yolunda Trinidad ile Haiti Adası'ndan geçti. Bu bölgeleri daha önce Kolomb da geçmişti. Amerigo Vespucci, Kolomb'un düştüğü hataya düşerek, bu yeni toprakların Asya Kitasına ait olduğunu zannetti.

Sizin anlayacağınız, gitti ama nereye gittiğini bilmeden gitti. Plansızlığın sonunun ciddi bir şöhret ve kariyer kaybına yol açtığını gören Batılıların bugün

çok programlı anılmalarının sebeplerinden bir bu işlerden aldıkları derstir, biri de zaten aslında öyle bir durumun olmamasıdır. İyi bir pazarlama ve reklam yanı. PR da diyebiliriz.

İKİNCİ SEFER

Amerigo, birinci seferden sonra İspanya'ya dönüşünde fazla gösterişli olmayan bir törenle karşılandı.

Protokolde oturanları görünce
canı sıkıldı. Mülki idare orada değildi.
Üstüne üstlük, her kurum müdürü
yerine yardımcısını, danışmanını,
olmadı işletme okuyan küçük kızını
göndermişti. Bu bir skandaldı.
Karşılamanın küçüklüğü
Amerigo'yu üzmüştü ama yine de
ümidini yitirmedi.

Amerigo yeni bir sefer yapma teklifini İspanya kralına teklif ettiğinde kral, Amerigo'nun bu isteğine sıcak bakmadığını söyledi. Ve Amerigo, kralın huzurundan eli boş ayrılmak zorunda kaldı.

Takvimler 1500'ü gösteriyordu. Amerigo Vespucci için bir tek seçenek kalmıştı. O da İspanya Kralına küsüp, Portekiz krallığının hizmetine girmekti. Öyle yaptı. **(İspanya Kralı kendi kaybetti, Amerigo değil.)**

Portekiz Kralı ona önemli bir görev verdi. Vespucci, Brezilya kıyılarına gidecek, İspanyolların bulunduğu toprakların buralara kadar ulaşp ulaşmadığını tespit edecekti. 1501 yılının Mayıs ayıydı. Sıcak yerlerde kiraz mevsimiydi. Kirazın konuyla ilgisine gelince: Kiraz önemlidir, sapları enfeksiyon giderir. İlaç sanayinin o yıllarda ne durumda olduğunu kimse bilmiyor herhalde.

Amerigo, Rio de Janerio Körfezi'nden sonra güneye yönelip Rio de la Plata'ya vardı. Birkaç hafta Patagonya kıyılarını dolaştı. Plata Irmağı'na giden ilk Avrupalı Amerigo Vespucci'dir.

Geri dönme vakti gelmişti artık. Lizbon'a vardığında tarihler 1502'yi gösteriyordu.

Vespucci 2. seferinde, bu toprakların ASya kıtasına ait olmadığını anladı. Yıllar sonra İtalya'ya yazdığı mektuplarında bu toprakların Yeni Dünya (Amerika) olduğundan bahsetmiştir.

ÜÇÜNCÜ SEFER

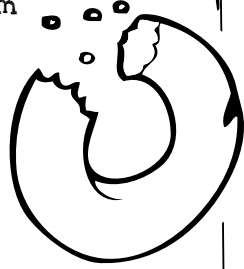
Vespucci için son yolculuk pek verimli geçmedi. 1503 yılında çıktığı üçüncü bir keşif gezisinde fırtınaya tutuldu ve bir sonuç elde edemedi ertesi yıl geri döndü.

Mürettebat Vespucci'nin simitleri unutmayın uyarısını yanlış anlamış,

can simidi yerine İzmit simidi almışlardı yanlarına. Oysa kaptan henüz Kocaeli görmüş adam değildi.

Amerigo Vespucci artık yorgundu. Ömrünün kalanını yazarak, çizerek ve asla simit yemeyerek geçirmek istiyordu. Yıllar önce ayrıldığı İspanya'ya geri döndü. Bundan Sonra İspanya'nın emrinde çalışmak istiyordu. 1505 yılında yeniden İspanya'nın hizmetine girdi.

Kral büyüklük gösterdi. Gençliğinde ülkeyi terk edip gitmiş bu adama yaşlı bir bilge muamelesi yapıp, güzel bir huzurevinden güneş gören oda ayarlattı. Adına yaşlılar evi de denenen bu şirin yer Sevilla'daydı. Amerigo Vespucci burada önemli çalışmalar yaptı. 1508'de baş kılavuzluğa atandı. Harita yapma konusunda üstüne yoktu. Keşfedilen yerlerin haritalarını çıkarıyordu.

Onun sayesinde yeni denizciler yetişti.
Genç denizcilik talebeleri gelip el öpüp
bol dua az bahşış aldı.

Ondan önceki denizcilerin hepsi Asya kıtası etrafında gezindiklerini düşünüyordlardı. Hiçbiri Yeni Dünya'nın var olabileceği ihtimalini göz önüne getirmiyordu. Oysa Vespucci, yeni bir kıtanın kıyılarında olduğunu anlamıştı. Bunu ilk önce Amerigo anladığı için bulunan bu Yeni Dünya'ya Amerika adı verildi. Vespucci'nin yazdığı mektuplar da zaten bunun en büyük delilidir. İnanmayan mektupları okuyabilir. Önerir miyim?

Aslaaa!

Kimsenin mektubunu okumayın gençler...
Ne dedik? Adab-ı muaşeret!

“Ne işime yarar ki?” deme, öğren!

Alman haritacı Martin Waldseemüller, Vespucci'nin bilgilerinden yararlanarak 1507 yılında Yeni Dünya'nın haritasını yaptı. Yaptığı bu haritada Yeni Dünya'yı "**America**" olarak adlandırdı. Bu isim Amerigo'nun Latince'siydi.

Amerigo'nun çalışmalarına ve yazdıklarına şüpheli gözlerle bakanlar da oldu. Bazılarına göre Vespucci'nin, **"Yeni Dünya"** ve **"Dört Deniz Yolculuğu"** adlı mektupları oldukça abartılıydı. Bu yüzden inandırıcılığını yitirmişti. Hatta daha da ileri gidip bu iki mektubun başkaları tarafından kaleme alındığını bile düşünenler olmuştur. Böyle düşünenler zavallı ihtiyarı çok üzdü, çok da bedduasını aldı. İki yakaları bir araya gelmesin nevinden sözümüzün de ilk defa onun mektuplarında görülmüş olması bir tesadüf olamaz.

VE MUKADDER SON

Amerigo Vespucci, 22 şubat 1512'de İspanya'da öldü. Dedikoducular da yaptıklarından pişman, suçlu suçlu bir köşede unutulup gitti.

Onun lakabıysa dünyanın genişleticisi anlamında **"Amplificator Mundi"** olarak kaldı.

Hımmm, ilgiiiiiiing!

Vespucci'nin tarihteki önemi, yaptığı keşifler değildir. O, asıl olarak yazdığı mektuplarla tarihte kendine büyük bir yer edinmiştir. Bu mektuplar sayesinde Avrupalı halk, Amerika kıtası hakkında bilgi sahibi oldu. Amerika'nın varlığı, bu mektupların yayınlanmasından hemen sonra Avrupa'da kesin olarak bilinir hale geldi.

KAPTAN COOK

Merhaba. Ben Kaptan Cook. Bakmayın
şimdi kendimi "kaptan" diye tanıttığıma,
bu unvanı kazanana kadar çok çalıştım.
Güverte temizledim, yemek yaptım, kaptan
milletinin her kaptisine katlandım. Sonra
ne mi oldu? Okuyun da öğrenin madem...

İngilizce bir kelime olan “**cook**” aşçı demektir. Kaptanın çok iyi lahana dolması yaptığı söylenir. Kendisinden içli köfte rica ettik ama yapamam dedi. Antep yöresini iyi bilmiyormuş. **Bu durumda sana diğerleri kadar geniş yer veremeyeceğim Cook, üzgünüm!**

Adı: James Cook

Doğum tarihi: 27 Ekim 1728

Doğum yeri: Yorkshire / İngiltere

Ölüm tarihi: 14 Şubat 1779

Milliyeti: İngiliz

Mesleği: Denizci, kâşif, haritacı.

Kardeş sayısı: 5

Baba mesleği: Çiftçi

—
Ünü: Pasifik Okyanusu'nda yaptığı
Seyirleri ve bu Seyirlerde yaptığı ada
keşifleri.

Cook, ilk deniz yolculuğuna 18 yaşında Whitby Limanı'ndan yola çıkan Free Love adlı kömür gemisinde miço olarak çıktı. Oldukça zeki bir çocuktur. O kadar çalışkandı ki, miçoluk yaparken, kaptanlık için gerekli olan cebir, trigonometri, denizcilik, astronomi konularına çalışıyordu. Bu çalışkanlığı sayesinde hızlı bir şekilde yükseliyordu. Henüz 24 yaşındayken ikinci kaptanlığa kadar yükselmişti.

Kraliyet Donanması'na 1755 yılında gönüllü olarak katıldı. Donanmada çalıştığı yıllarda Yedi Yıl Savaşları başlamıştı. İngiltere ile Fransa arasında süren bu savaşlarda o da görev aldı. Quebec City kuşatmasına bizzat katıldı. Temelleri sağlam bir denizciydi o. Haritacılık konusunda oldukça iyiydi. Kısa sürede kaptanlığa yükseldi.

BAŞ BELASI İSKORBÜT

Kaptan Cook denizcilik konusunda yetenekliydi. Bir denizcinin bilmesi gereken her şeyi merak ediyor ve araştırıyordu. Haritacılık konusunda kendisini zaten ispat etmişti. Şimdi sırada çok büyük ve görünmez bir düşman vardı. Bu büyük düşman iskorbüt hastalığından başka bir şey değildi.

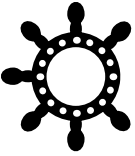
Kaptan Cook, bu hastalığın çaresini buldu. 1700'li yıllarda denizciler arasında büyük bir sorun olan ve C vitamini eksikliğinden ileri gelen iskorbütü yenmeyi başardı. Bu mücadelede temizliğe ve havalandırmaya

oldukça önem verdi. Bunun yanında C vitamini içeren besinler depo edildi ve kullanıldı. Dereotu, tuzlanmış lahana, portakal özü gibi C vitamini bakımından zengin olan besinler sürekli olarak kullanıldı. Bu çok önemli bir buluştu. Haber hemen duyulmuştu. Bu denizciler için büyük bir müjdeydi.

Unutmadan, pastanelerde
"taze sıkılmış portakal suyu"
modası taaa o günlerde başlamıştır ve
her devrin en popüleridir.

Kaptan Cook, 1760 yılında Kanada'daki görevi sırasında St. Lawrence Irmağı'nın haritasını çıkardı. Bunun yanında 200 İngiliz gemisinin kayıp vermeden Quebec Koyu'na demirlemesini sağladı. Bu çok önemli bir işti.

İlk yolculuk (1768-1771)

1768 yılında Kaptan Cook'a önemli bir görev verildi. Cook'un görevi, Pasifik Okyanusu'nu keşfetmekti. Mayıs ayında çıktığı bu yolculuktaki diğer bir görevi de, Pasifik Okyanusu'nda kurulacak olan kolonilere rehberlik yapmaktı.

Kaptan Cook bu yolculuğa çıkmadan önce Whitby Limanı'na uğradı. Bu limanda gördüğü Early Of Pembroke adlı bir kömür taşıma gemisini satın aldı. Adını beğenmemiş olmalı ki, geminin adını “**Endeavour**” olarak değiştirdi.

Ne de olsa yol hali, öyle uzun uzun
isim okumaya kimsenin tahammülü
yok. Pratik olmak lazımdı.

Endeavour, Rio de Janeiro'dan sonra Tahiti'ye vardı.

Cook ve ekibinin başka görevleri de vardı. Mesele 3 Ocak 1769 tarihinde Venüs'ün Güneş önünden geçişi gerçekleşecekti. Cook ve ekibinin yapacağı işler arasında bu geçişi gözlemlemek de vardı. Yani, Cook ve ekibi, bilimsel incelemelere de hizmet ediyordu. Bu da, bu yolculuğun bilimsel yönünün olduğunu ispat ediyordu.

Cook Venüs gezegeninin Güneş'e olan uzaklığını ölçmeyi planlıyordu. Bu sayede, diğer gezegenlerin

de Güneş'e olan mesafesi bulunmuş olacaktı. Ama olmadı. Cook'un ölçümleri oldukça hatalıydı. Yani bu gözlem bilimsellikten oldukça uzaktı.

Cook'un ilk gökyüzü gözlemi değildi bu. 1766 yılında da Güneş tutulmasını izlemişti.

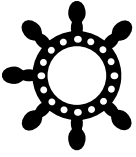
COOK'UN NOT DEFTERİ

Ekim 1769'da, Yeni Zelanda'yı ziyaret eden ikinci Avrupalı oldum. Yeni Zelanda'nın iki adadan oluştuğunu keşfettim. Kuzey adası ile güney adası arasındaki boğaza Cook Boğazı adını verdim. Çok mu bencilim?

Nisan 1770'te Avustralya'nın güney kıyılarını keşfettim. 16 Haziran'da Endeavour, Avustralya'nın güneydoğusu açıklarında karaya oturduğunda, gemiyi kıyıda onarıma aldık.

Bu sırada ben ve ekibim, Avustralya bitkilerinden bir koleksiyon oluşturduk. Tamirattan sonra yönümüzü Afrika'nın güney ucundaki Ümit Burnu'na çevirdik.

Endeavour, 1771 yılında İngiltere'ye geri döndü. Cook döner dönmez günlüklerini yayınlattı. Bu sayede çoğu insanın tanıdığı biri oldu.

İkinci yolculuk (1772 - 1775)

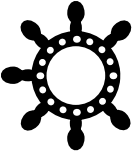
Kaptan Cook, Ekvator'un güneyinde keşfedilmemiş topraklar olduğunu düşünüyordu.

İkinci yolculuğunu, bunu ispat etmek için gerçekleştirdi.

Daha önce hiçbir kâşif, Kaptan Cook kadar güneye inip Antarktika'ya yaklaşmamıştı. Ancak Cook, o kadar ilerlemesine rağmen ana kararı görememişti. Çünkü dev buz dağları, Antarktika'nın görünmesine engel oluyorlardı. Antarktika'ya ulaşamadığı için varlığını da ispatlayamadı. Geri dönme kararı aldı.

İngiltere'ye vardığında yıl 1775'ti. Emekliliği hak etmişti. Ama o, denizler olmadan bir hiçti. En azından kendisi öyle düşünüyordu. Yoksa bana ne canım? İster emekli olup evde otursun, ister ikramiyesiyle nalbur açsın. Kendi bileceği iş...

Üçüncü yolculuk (1776 - 1779)

Kaptan Cook, Temmuz 1776 yılında üçüncü yolculuğuna çıktı. Bu seferinde Avrupa ve Asya arasındaki birleşme yerini bulmayı hedefliyordu. Bu görüş, ispatlanmış bir görüş değildi. Kaptan Cook ve onun gibi düşünen birkaç insan vardı sadece. Onlara göre Amerika ve Asya kıtaları, kuzeyde bir noktada birleşiyorlardı.

Kaptan bu yolculukta başarılı olamadı ama 1778'de Hawai Adaları'na ulaşan ilk Avrupalı oldu. Daha sonra Afrika'nın güney ucunu dolaşarak, Hint Okyanusu'na yöneldi. Kuzey Amerika'yı keşfetmek üzere doğuya yöneldiğinde, bilmeden Juan de Fuca Boğazı'nı geçti. Kuzey Buz Denizi'ne ulaşmayı hedeflediğinde

dev buz kitleleri yolunu kesti. Hawaii'ye geri döndü. Cook geminin teknelerinden birinin çalınması üzerine Hawaii'de yerlilerle çıkan tartışmada 14 Şubat 1779 tarihinde öldürüldü. Ama hatırası çizgi film ve kitaplarda yaşamakta, özellikle de erkek çocuklar kendisini çok sevip, örnek almaktadır.

James Cook'un coğrafi keşifleri kendinden öncekilerin amacıyla aynıydı. Yani, kral ve ülkeler adına çalışıp altın, baharat ve toprak kazanmaktı. Fakat Kaptan Cook'un keşiflerinin bilimsel amaçları da vardı. Bu yüzden Cook, bu yönüyle diğer kâşiflerden ayrılır. O aynı zamanda Akıl Çağı'nın kahramanlarından biridir. **(Akıl Çağı: "Para tek başına hiçe yakın bir şeydir, hem zengin hem de entelektüel olmalısın" yasasının benimsenmesi.)**

Biliyorum kafanız karıştı.
Şimdi Cook'un hayatının bizi
ilgilendiren olaylarını sizin için
yeniden özetliyorum. Bu iyiliğimi
unutmayın.

* Kaptan Cook, Yeni Zelanda'yı keşfetti
ve haritasını çıkardı.

* Avustralya'nın doğu sahili ile Büyük
Okyanus'taki birçok adayı keşfetti ve
haritalarını çıkardı. Cook, Avrupa'nın en
önemli bilimsel kâşifiydi.

* Denizci kronometresini kullanarak
"boylam" kavramını ortaya çıkardı.

* İskorbüt hastalığının çaresini buldu.

* Bugün Hawaii'de kendi adını taşıyan
bir şehir vardır.

ALIN, ALIN
BUNLARI DA ALIN. BUYURUN SİZE
TONLARCA BAHARAT. NE
PIŞİRECEKSENİZ ARTIK...
SANDIKLAR DA MÜCEVHER DOLU.
GÖTÜRÜN, GÖTÜRÜN GÖZÜNÜZ
DOYSUN. ÜLKENİZE GİDİP ANLATIN
E Mİ? HEPSİ GERİ ZEKÂLIYDI,
MEDENİYETİ BİZ ÖĞRETTİK DEYİN.
AMA YETER Kİ GİDİN, GİDİN
TOPRAKLARIMIZDAN!

KAPTAN SCOTT

Ben Scott. Kaptan Scott. Güney Kutbu'na erişmeye çalışan ekibim ve ben, oldukça dramatik biten şeyler yaşadık. Buzların içinde geçen günlerimizde her saniye hedefimize yaklaşıyoruz sandık. Ancak öyle olmadı. Aslında yaklaştığımız, hedefimiz uğruna ölmekmiş. İyi bilirdiniz bizi, hakkınızı da helal etmişsinizdir umarım.

Hikâye dinlemek ister misiniz?

Gerçek ve acı dolu bir hikâye...

Bu hikâyede, merak, azim, arkadaşlık, özlem ve zorluk var. En az bizim yerli diziler kadar duygu dolu. Allah'tan onlar kadar uzun ve sıkıcı değil. Kaptan Scott'un gizemli dünyasına gidiyoruz şimdi.

Arkanıza yaslanın. Mendilinizi hazırlayın. Kumandanın pilini çıkarın, kanalı değiştireni bir daha kitaba almam!

KAPTAN SCOTT VE GÜNEY KUTBU

Güney Kutbu'na ilk kez 1899 yılında gidildi. Norveçli Carsten Borchgrevink, Güney Kutbu'na ulaşan ilk kişiydi.

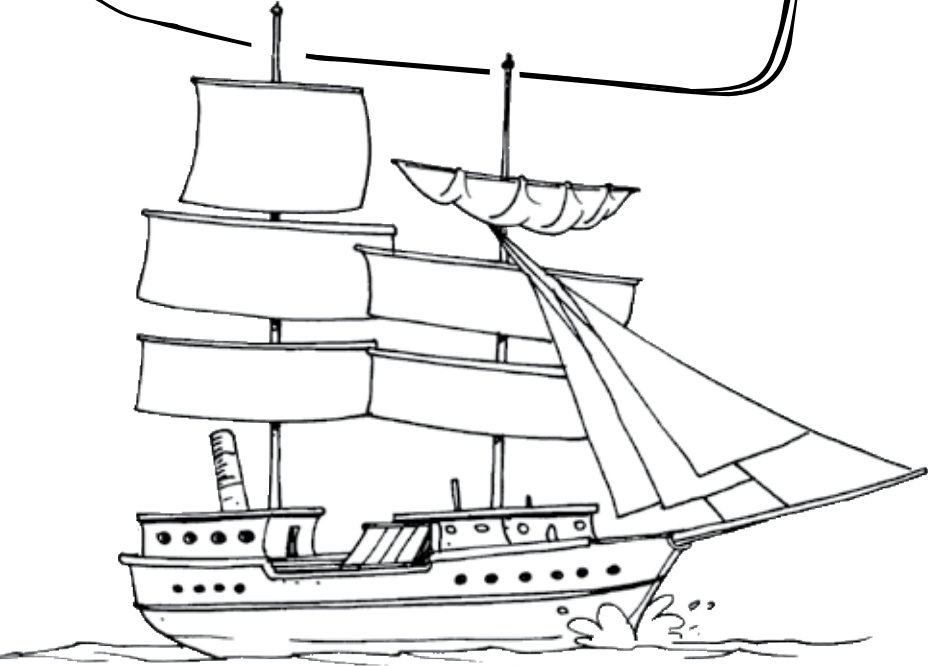
Gerçekten zor bir yolculuktu bu. Zor olmasına rağmen bu yolculuğa çıkmak isteyen birileri hep oldu. Bunların içerisinde öyle biri vardı ki, bu iş için her şeyini ortaya koymaya hazırdı. Bu gözü pek adam İngiliz Kaptan Scott'tan başkası değildi.

Robert Falcon Scott ve Norveçli Roald Amundsen 1911 yılında büyük ve zorlu bir yarışa başladılar. Hedefleri Güney Kutbu'nun 90. enlemiydi. Antarktika!

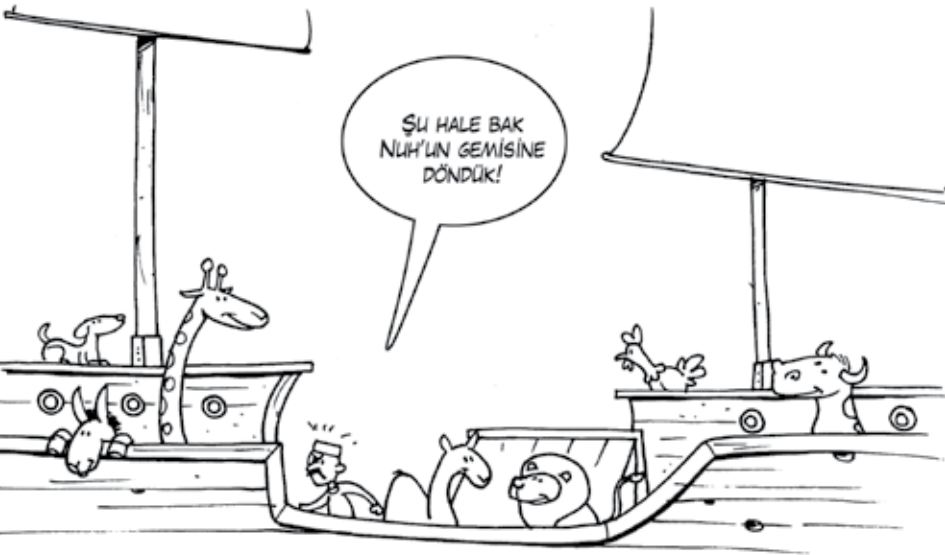
Ben Roald Amundsen.
Kaptan Scott daha dünkü
çocuk. O gelmeden şadırımı
kutuplara kurmazsam ne olayım!
Yarışın galibi şimdiden belli,
ikinci kim?

Kaptan Scott bu işe oldukça önem veriyordu. Bu yolculuk için bütün mal varlığını harcadı. Nihayet her şey hazırды. Gemi limandan kalkmak üzereydi. Scott ve arkadaşlarını buz denizinin kıyısına kadar Terre Nova adlı ilginç bir gemi götürecekti.

Hımmm, ilgiiiiiiing!

Terre Nova'da midilli, köpek, tavuk, inek gibi hayvanların yanında, kütüphane, modern laboratuvar, postlar, kürkler ve binlerce araç gereç vardı. Kaptan Scott, Antarktika'nın soğuk şartlarına kendini hazırlamıştı. Bir insan için gerekli olan her şeyi yanına alarak Antarktika'da hayatta kalabileceğini düşünüyordu.

BUZLAR ÜLKESİNE MACERA BAŞLIYOOOR!

1 Haziran 1910 yılında meçhule doğru bir yolculuk başladı. Gemi, kaygılı mürettebatıyla İngiltere'den ayrıldı. Yolculuğun çok zor olacağını bilmek için kâhin olmaya gerek yoktu. Hiçbiri yarın ne olacağını tahmin bile edemiyordu.

Bildikleri tek bir şey vardı. O da soğuk, zor ve güneşsiz günlerin kendilerini beklediği.

OCAK 1911

Yaklaşık 6 ay geçmişti. 1911 yılının Ocak ayında nihayet kıyıya çıkabildiler. Her taraf buzlarla kaplıydı. İndikleri yer Yeni

Zelanda'ya ait olan Evans Burnu'ydu. Hemen çalışmaya koyuldular. İlk önce kalmak için kulübeler yapılması gerekiyordu. Kısa süre içerisinde kullanışlı kulübeler yaptılar.

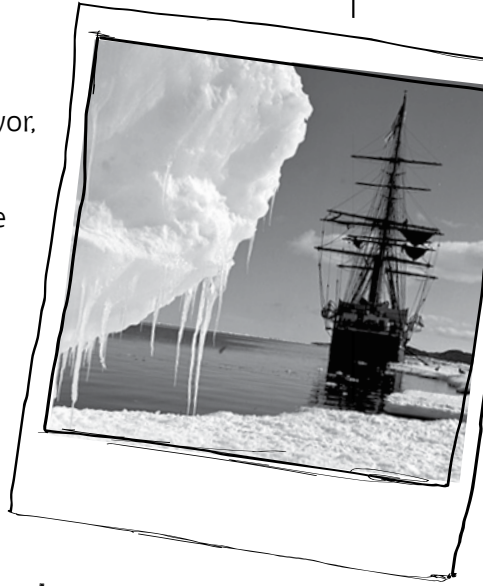
Kuzey yarım küre ile güney yarım kürede mevsimler tamamen birbirinin zıddıdır. Birinde yaz mevsimi yaşanıyorsa, diğerinde mevsim kıştır. Kaptan Scott ve ekibi Evans Burnu'na geldiklerinde yaz mevsimi hâkimdi. Güney Kutbundaki yaz mevsimi bildiğimiz yaz mevsimlerine benzemez. Yani patlıcan ve domates yetişmez. Aslında, karnabahar da yetişmez. Bir şeycikler yetişmez. Bir Egeli buraya gelse acından ölür, midesindeki derde dağ olsa dayanmaz.

Kaptan Scott ve arkadaşları

Kaptan Scott'un çeşitli planları vardı. Bunlardan biri de jeofizik ve tabii bilim çalışmaları yapmaktır. Görev dağılımı yapıldı. Herkes

çeşitli alanlarda çalışıyor. Kaptan Scott'a rapor getiriyordu. Uzun süre Evans Burnu'nda kaldılar. Ekip meteoroloji, buzul bilimi, jeoloji ve harita bilimi alanında birçok inceleme ve keşifte bulundu.

(Bugün Devlet Meteoroloji Müdürlüğü'nün internet sayfasında kullanılan yağmur, kar, dolu, şimşek gibi semboller işte o günlerin çalışmalarının Sonucudur.) Scott'un görev verdiği üç kişi, dondurucu soğuğa çıkıyor ve hayatları pahasına bile olsa penguen embriyolarını alıyorlardı. **(Penguenlerin bu duruma çok sevinmediğini söylememe bilmem gerek var mı?)** O tarihe kadar henüz hiç kimse bu hayvanları yakından incelememişti. Bu incelemenin sonucunda kendilerine kalp

nakli yapıldı mı bilmiyorsak da epey canlanı-
nı sıktığı kesin.

Kampta, o zamanın teknolojik imkânlarına
göre hemen her şey bulunmaktaydı. Yanan
lamba, gramofon, piyano, sinema makinesi
ve daktilo bunlardan bazılarıydı. Kaptan
Scott'un kampında, zengin bir Avrupalının
evinde bulunabilecek her şey vardı. İş
olsun! Kutuplarda piyano çalınca ayı dünyası
sana minnettar olacak sanki!

Konser çıkışı

ayının biri

“Kutup Kutup
olalı böyle zulüm
görmedi”

demediye, bu konuşa-
madığından kaynaklanı-
yordu.

Otuz arkadaş, buzdan bir
dünyayı araştırma yapılan
bir üniversiteye çevirmiş-
ti adeta. Kimisi taşlardaki
radyo aktiviteleri, kimisi penguenlerdeki
parazitleri ve meteorolojik konuları, kimisi
de çeşitli fizik deneylerini inceleme altına
alıyordu. Üstelik hemen her akşam konfe-
ranslar yapılıyordu.

Katılımcılarının otuzu geçmediği oturma-
lardı bunlar. O yıllardan sonra penguenler
arasında okuryazarlık, müze gezerlik, panel-
lere giderlik gibi sosyal aktivitelerin arttığı,

koca şiddetine karşı son yürüyüşlerinin buz üstünde yapılıp, buzda dans yarışmalarının da tertip edildiği not edilen gelişmelerden sadece birkaçıdır.

Bir bakıma buzların arasında bir cennet kurulmuştu. Soğuk bir cennet... Günlük hayatta yaşanan çekişmeler, hırs ve nefret gibi kavramlar, yerini sevgi, saygı ve dayanışmaya bırakmıştı. Zaman zaman birbirlerine sarılıyorlar, şehir

bağımlılığından nasıl kurtulduklarını anlatan terapi seansları düzenliyorlardı.

Kaptan Scott ve ekibi sabırsızlıkla sıcakların gelmesini bekliyordu. Ortalık korkunç derecede soğuktu. Bunun yanında çalışmalar durmadan devam ediyor, kızaklar ve çadırlar hazırlanıyor, köpekler eğitiliyordu.

**konulu berbat espri mürettebata
fenalık geçiriyorsa da, bu şartlarda
daha iyisi bulunamıyordu.**

Kaptan Scott ve arkadaşları yerleşim yerlerini 77. güney enlemine kurmuştu.

Araştırma ve keşiflerden oldukça yorgun dönüyorlardı. Soğuktan donmamak için ellerinden geleni yapıyorlardı. Bütün bu olumsuzlukların yanında özlem de vardı

içlerinde. Kimi eşini ve çocuklarını, kimi de anne ve babasını özlüyordu. Ama yapacak bir şey yoktu. Bilim bedel isterdi. Geride bıraktıkları eşlerse altın günlerinde bir araya geliyor, "Bizim bey de kutupta şimdi, ne yapsın, çocukların dershanesi, okulu, kolay mı?" gibi sohbetler yapıyorlardı. SBS sonuçlarına bakıp, "Aman kardeş, sakın denizcilik lisesi filan yazdırma, bak halimize, paramız bolmuş, yalan. Çocuklar hep perişan" diyenler de çıkıyordu. Kısacası hem gidenler hem de geride kalanlar sıkıntı içindeydi.

Kaptan Scott'un morali oldukça bozuktur. Nedeni ise, kendisiyle yarışan Norveçli Amundsen'in kendisinden daha önde olmasıydı. Keşif gezilerinde sürekli olarak Amundsen ve arkadaşlarının izlerini görüyordu. Arkadaşlarına pek belli etmese de, bu durum onu çok üzüyordu. **Hassas adamdı ne de olsa. (Zaten bu hikâye gitgide bir acayip hal alıyor ama Allah sonunu hayretsin.)**

İşler ters gidiyor...

Güneş, ara ara da olsa yüzünü göstermeye başlamıştı. Bu, ilkbaharın gelişini müjdeleyen bir durumdu. Kaptan Scott ve ekibine de bir enerji geldi. **Bahar her ne kadar burada kelebeklerin uçuğu, kirazların çiçek açtığı bir mevsim değilse de olsundu.** Hepsi daha da neşeye işlerine sarılıyorlardı. Üstelik güneş ışınları aydınlatmayı da sağlayacaktı artık. Bundan yararlanmak gerektiğini Scott ve ekibi

çok iyi biliyordu. Ekibin kullandığı kızaklı arabaları midilliler ve köpekler çekiyordu. Bunun yanında motorlu kızakları da vardı. Geri dönmek zorunda kalacakları için, her iki günlük mesafede bir erzak deposu kuruluyordu.

Her şey en ince ayrıntısına kadar düşünülmüştü. Daha iki günlük yol gitmişlerdi ki, motorlu kızakları parçalandı. Halsizlikten ilerleyemeyen midilliler, vurulup köpeklerle ziyafet çekildi. Bu durum morallerini iyice bozmuştu.

Yolculuğun biteceği yok gibiydi. Kaptan Scott'un en çok üzüldüğü şeylerden biri de, hedefe varamayacakları düşüncesi idi. Hep beraber ilerlemelerinin riskleri vardı. Gruplara ayrılmaya karar verdiler. Böylece şanslarının daha da kuvvetleneceğini

düşünüyorlardı. Bu düşünceyi, yeni yıla iki ay kala uygulamaya başladılar.

Şimdi gruplar halinde yola devam ediyorlardı. Yolculuk özellikle geceleri çok zor geçiyordu. Geceleri bir adım bile ilerlemelerine imkân yoktu. Kürklerine sarılıp yatıyorlardı. Hayvanlar da zor durumdaydılar. Onları soğuktan korumak için birer metrelik çukurlar kazdılar.

(Bu tarihin önemli hayvanSever hareketlerinden biridir. İlk demiyorum farkındaySanız, onu bir ara konuşacağız.)

Kaptan Scott ve arkadaşları bir günde yaklaşık otuz kilometre yol alabiliyorlardı. Bu mesafe günden güne azalıyordu. Çünkü güneye doğru ilerledikçe hava şartları daha da kötüleşiyordu. Kar fırtınaları ve karın parlaklığı, içlerinden bazılarını kör bile etmişti.

Hayvanlar için yiyecek de kısıtlıydı. Karınlarını iyi doyuramayan hayvanlar iyice halden düşüyordu. Halsizleşen midillilerden bazıların öldürölmesi ekip elemanlarını iyice karamsarlığa itiyordu. Ne de olsa bir bakıma yol arkadaşlarını öldürüyorlardı. Bugün sana yarın bana diye düşünüyorlar, halsiz görünmemeye dikkat ediyorlardı. Midillilerin başına gelenler, onların da kulaklarına küpeydi yani.

Bazıları gerisin geri dönmüştü. Ama Kaptan Scott ve grubu yoluna devam ediyordu.

Onlar için geri dönmek,
ölüm gibiydi!

Buz dağlarının en zorlu yerlerinden geçerken bile, pes etmeyi akıllarına bile getirmiyorlardı.

Yorgun ve bitkindiler. Karda kızaklar bile gitmiyordu artık. Ekip elemanlarının ayakları yara içindeydi. Ama kararlıydılar.

SCOTT'UN NOT DEFTERİ

6 Ocak: Kutba varmamıza 150 km kaldı.
Aman canım, nedir ki?

8 Ocak: 137 km kaldı. Gele gele 13 km
mi gelmişiz yahu?

12 Ocak: Kutuptan sadece 94 kilometre
uzaktayız. Varmasak bile adamakıllı
yaklaşmış olacağız.

14 Ocak: Sadece 70 kilometre var.
Görebiliyorum. Orada!

15 Ocak: Sadece 50 kilometrecik daha...

16 Ocak: Varmasak da uğrunda mı
ölürüz acaba?

Kaptan ve arkadaşları, 30 Ocak 1912
günü, 88. enleme ulaşılar.

Sona gelinmişti artık. Kaptan Scott sıfır
noktasına sadece beş elemanın gideceğini
açıklayınca ortalık daha da soğudu.

Diğer elemanlar geri dönecekti. Bu kadar yaklaşılmışken geri dönmek, dönecek olanlara çok acı geliyordu. Hiçbiri Kaptan Scott'a itiraz etmedi. Seçim yapıldı. Sıfır noktasına gitmek için Scott'la birlikte Bovers, Oates, Wilson ve Evans seçildi. Seçim çalışmalarında kimsenin adaylığa para ayırmaması, bütçem yok filan gibi şeyler gevelemesi ciddiye alınmadı. Herkes adaydı. İstemeyene yolda vurulan midilliler iyi bir ders değil de neydi?

SAYDIKLARIM BİR
ADIM ÖNE ÇIKSIN. 1 BOVERS,
2 OATES, 3 WILSON, 4
EVANS!

HİDİDİDİ!
ÇOK SOĞUK!

Ayrılık vakti gelip çatmıştı. Acı ve endişe duyguları içinde birbirlerine veda ettiler.

Beş arkadaş 16 Ocak sabahı erkenden kalkıp yola çıktılar. Öğleye kadar 14 kilometre yol aldılar. Ekiptekilerden Bowers, birden heyecanlandı. Çünkü terk edilmiş bir çadır görmüştü. Kendilerinin zorlukla ve çilelerle geldikleri o yere, belli ki birileri daha gelmişti. Bu terk edilmiş çadırın önünde Norveç bayrağı dalgalanıyordu. Bu da Norveçli Amundsen'in kendilerinden önce orada karargâh kurmuş olduğunu gösteriyordu. Tarihler 18 Ocak 1912'yi gösterdiğinde bu ıssız kutup noktası bir ay içinde iki kere keşfedilmişti.

Yani Scott ve ekibi bu yarışta ikinci olmuşlardı. Tarihte eşine az rastlanır bir durumdu bu.

Amundsen ve dört arkadaşı 2993 kilometrelik bir mesafeyi hızlı bir şekilde 99 günde

kat etmiş, 14 Aralık 1911'de Güney Kutup noktasına ulaşan ilk insanlar olmuşlardı. (Bana kalırsa ikinciler birincileri kutup ayılarına vermek, kafalarını buz kovaşına sokmak istiyordu. Ama sevgi dolu, hümanist kişiler olduklarından, asla böyle bir şeyi düşünmüş gibi bile yapmadılar.)

Tuhaf duygular kaplamıştı her birini. Sabaha kadar hiçbir uyumadı. Amundsen ve arkadaşları bir de mektup bırakmışlardı.

Mektupta Amundsen, kendisinden sonra buraya ayak basacak insandan, bu yazısını Norveç Kralı Haakon'a ulaştırmasını rica ediyordu.

“Acaba başka isteğin var mı senin kardeşim?”

diye sorası gelen ekip, yutkundü ve sustu.

Scott için gerçekten zor bir şeydi Amundsen'in dediğini yapmak. Ama o büyük bir erdem göstererek Amundsen'in ricasını yerine getirmeye karar verdi. Bunu yapacaktı. Çünkü o, gerçekten şerefli, gururlu ve dürüst bir insandı.

Kaptan Scott ve ekibi heyecanını yitirmişti. Sanki yıllardır hiç uyumadan çalışmış gibiydiler. Soğuk iliklerine kadar işliyordu. Geri dönüş vakti gelmişti artık. Çok dikkatli olmak zorundaydılar. Yapacakları küçük bir hata ölmelerine neden olabilirdi. Gelirken bıraktıkları ayak izlerini takip ederek, dönüş yoluna çıktılar.

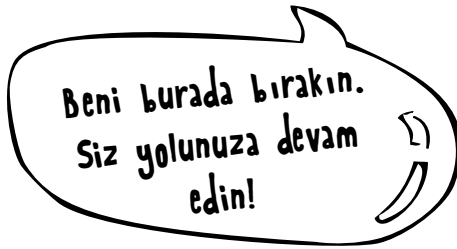
Ayak izlerini takip ederek yol almak gerçekten çok gt. Soğuktan ve yürümekten ayakları yara bere içindeydi. Bu yüzden ilerlemeleri çok zor oluyordu. Günde bir defa sıcak yemek yiyebiliyorlardı. O da yeterli gelmiyordu. Hiçbirinin hali yoktu. İyice gleri tükenmişti. Enselerinde lmn soğukluğunu hissediyorlardı. Nitekim beklenen oldu. Evans'ın yorgun ve hasta bedeni, bu ağıır yolculuğa daha fazla dayanamadı. Onun lm yıkmıştı diğerklerini. Ama yola devam etmek zorundaydılar.

Yolculukta len arkadaşları
Evans'ı orada bırakıp yola
devam etmek zorundaydılar.
Hayli zor bir seyahatti...

Neredeyse hiç gleri kalmamıştı. Ellerini havaya kaldıracak halleri bile yoktu.

Şimdi tekleme sırası Oates'deydi. Ayak parmakları donmaya başlamıştı. Adım atıyordu atmasına ama ne yaptığını, nasıl yaptığını kendisi bile bilmiyordu. Oates'in durumu, diğerlerini de yavaşlatıyordu. Üstelik soğukluk -40'ları geçiyordu. Soğuğu hissetmemek için tek bir yol vardı: O da morfin kullanmak! Öyle de yaptılar. Onar tablet morfini bir anda alıyorlardı. Kendilerini kötü sonun beklediğini onlar da tahmin edebiliyordu. Üstelik Oates'in durumu da gittikçe kötüye gidiyordu. Arkadaşlarına:

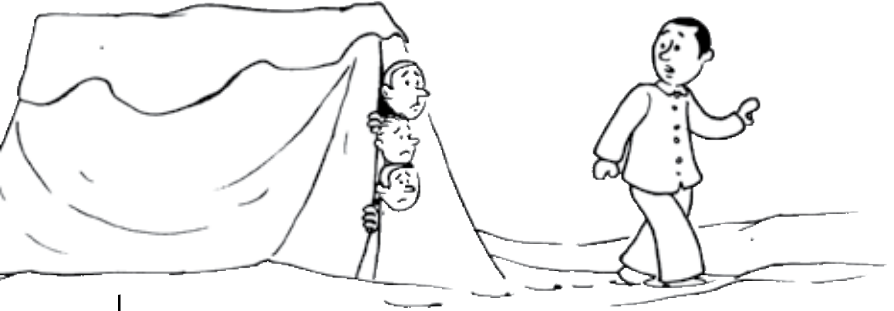
dese de sözünü dinletemiyordu. Konuşma sırası, insanlık onuru, sadakat ve saygı duygularındaydı. Ve kimse kimse **senin sırasını** alamaz, **rızkını** yiyemezdi **şu yalan dünyada**.

Birbirlerine sokulup uyumaya çalıştılar.
Sabah uyandıklarında korkunç bir kasırgayla
karşılaştılar. Oates, arkadaşlarına son bir defa
daha baktı. Sonra ayağa kalktı ve dostlarına,

“ Ben biraz dışarı
çıkacağım. Biraz dolaşıp
dönerim ”

dedi.

BAKKALDAN
BİŞEY İSTEYEN
VAR MI?

Diğerleri ne diyeceklerini bilemediler. Ama
içleri titremişti. Bu sözlerin ne anlama

geldiğini çok iyi biliyorlardı. Fakat müdahale etmeye hiçbirinin hali yoktu. Bunun bir veda olduğunu bildikleri halde, hiçbirisi gerçeklerle yüzleşip elini uzatamadı. Oysa ona sımsıkı sarılmayı içlerinden geçiyorlardı. Kaptan Scott ve yanındakiler, hayran hayran, Süvari Yüzbaşı Lawrence Oates'e bakıyorlardı. Çünkü onun kahraman gibi ölümüne gittiğini hepsi görüyordu.

Lawrence Oates de ölmüştü. Şimdi sadece üç kişiydiler. Üstelik onların durumu da pek iç açıcı değildi. Yakacak ve yiyecekleri tükenmişti artık. Son defa girdiler uyku tulumlarının içine. 29 Mart sabahı her şey bitti. Artık Kaptan Scott ve arkadaşları dünyada yoktu.

Kaptan Scott ve adamları,
inandıkları bir gaye uğruna canlarını
ortaya koymuşlardı. Onurlu bir
hikâyeleri vardı artık.

İngiliz hükümeti, Kaptan Scott ve adamlarını bulmak için bir arama ekibi gönderdi. Ekip, Scott ve arkadaşlarını bulmak için 29 Ekim’de yola çıktı. Yaklaşık on dört gün sonra çadıra varıldı. Görüntü oldukça üzücüydü. Uyku tulumlarının içinde donmuş üç adam vardı. Bunlardan biri de Kaptan Scott’tu. Ekiptekilerin gözleri dolmuştu. Ölürken bile birbirlerine sarılmışlardı. Geriye sadece Kaptan Scott’un mektupları kalmıştı. Bir de Amundsen’in dürüstçe taşınan emaneti.

Bütün hikâyelerde hep başroldeki adamdan söz edilir. Acımasızlık aslında. Kim bilir, belki de içinizden biri ekiptekilerden başka birini yazarsınız, mesela şu çadırdan çıkıp soğuğa karışan o cesur adam,

neden
olmasın?

Kaptan Scott'un eşine
bıraktığı mektup

Eşime,

Sevgili hayat arkadaşım. Sana
miras olarak oğlumu bırakıyorum.
Onu çalışmak için zorla. Uyuşuk bir
evlat istemiyorum.

Seni çok üzdüm biliyorum. Sen
de bilirsin ki, çaba göstermek
için kendimi zorlamam gerekirdi;
gevşekliğe yatkındım.

Bu yolculukla ilgili sana anlatacak öyle
çok şeyim var ki. Ama bunları yaşamak,
yanınızda rahatlık içinde oturmaktan
çok daha iyiydi. Zaten hiçbirini anlatma
imkânımın olacağını sanmıyorum.

Seni ve oğlumu çok seviyorum.

ALEXANDER VON HUMBOLDT

Ben Alexander von Humboldt. 14 Eylül 1769 tarihinde Almanya'nın Berlin şehrinde doğdum. Çocukluğum hastalıklarla geçti. Geri zekâlı olduğumu bile düşünenler vardı ailemde. Ama ben onlara kulak asmadım.

Bir çocuk düşünün...

Akranları top ve balon peşinde
koşarken o tabiatla ilgili araştırmalar
yapacak ve küçük yaşına rağmen
bilgi peşinde koşacak. İlginç
değil mi?

NE VAR
ELİNİZDEKİ
TORBALARDA?

KİTAP VE
DEFTERLERİM
VAR.

İPİM VE
TOPLUM
VAR.

DENİZ KABUĞU,
YENGEÇ BACAĞI,
MEŞE PALAMUDU
VE KUŞ TÜYLERİ
VAR.

?
? Peki kimdi
? bu çocuk

Bu çocuk Güney Amerika'nın vahşi ormanlarını keşfeden, coğrafya bilimine sayısız bilgiler hediye eden Alexander von Humboldt'tan başkası değil. Şimdi onu kendi ağzından dinleyelim.

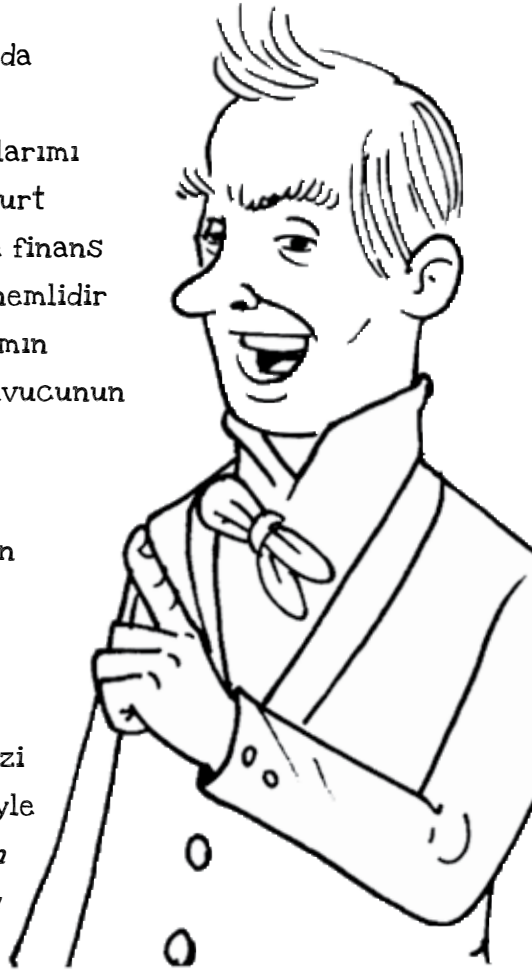

Ben Alexander. Çocukken doğayı çok Severdim. Bitkileri, hayvanları, dağları, gökyüzünü çok Severdim. Bu yüzden doğal yaşamın içinde olmayı istiyordum. Uğraşlarımdan dolayı bana "Küçük Eczacı" demeye başlamışlardı. İnsanların bana bakışı değişmişti. Artık akıllı bir çocuk olduğumu düşünüyorlardı. Bugün birileri çıkıp organik tarım, ekolojik gıda filan diye iki kelam ediyorsa, Sayemde.

Babam 1779 yılında
öldü. Annemin
desteğiyle okullarımı
bitirdim. Frankfurt
Üniversitesi'nde finans
okudum. Para önemlidir
ve kaliteli yaşamın
anahtarı onun avucunun
içindedir.

25 Nisan
1789'da Göttingen
Üniversitesi'ne
kaydoldum.

1789 yılında Ren
Nehri'nde bir gezi
yaptım. Bu geziyle
ilgili olarak *Ren
Nehri'ndeki bazı
Bazalt kayalar
üzerine*

mineralojik gözlemler adlı bir kitap yazdım.

Bilimsel araştırmalar yapan bir kâşif olmak en büyük hayalimdi.

Yabancı dil, coğrafya, anatomi, astronomi, bilimsel aletlerin kullanımı konulu dersleri aldım. Bunların bana ileride lazım olacağını biliyordum.

1793 yılında madenlerin üzerinde bulunan bitki örtüsü ile ilgili bir kitap çıkardım.

Kas ve sinir lifleri tepkiselliği üzerine çalışmalar yaptım. Çok sıkıcı bir hayatım vardı ama artık değiştirmek için de çok geçti. Hele son kitaptan sonra sinirlerim iyice gevşedi, kas kuvvetimin gücü etrafımdakileri epey hırpaladı. Ama bilim için değerdı, onlar da paylarına düşeni yaşadı ③ ③ ③

Alexander von Humboldt, 29 Şubat 1792 yılında Berlin’de maden vergi tayin memuru olarak resmi bir göreve atandı. Bu işi bilim için yapıyordu. Amacı ustalaşmaktı, görevlerini tam manasıyla yerine getiriyordu.

Kısa sürede bölümünün başına geçmekle kalmayıp, önemli diplomatik görevler de üstlendi.

1795’te İsviçre ve İtalya’da jeoloji (**yer bilimi**) ve botanik (**bitki bilimi**) ile ilgili bir gezi yaptı.

19 Kasım 1796'da annesinin ölümü onun için bir başlangıç oldu. Çünkü kendisine büyük bir miras kalmıştı. Hayallerini gerçekleştirmenin tam sırasıydı.

Annesinin ölüm haberine üzülen Humboldt için mutlu günler kapıdaydı. Zavallı kadın bu günleri görse hımbıl Humboldt derdi, tıpkı çocukluğundaki gibi. Ufacık bir çocukken geri zekâlı zannedilen Humboldt büyüdükçe çekilmez, sevimsiz bir adama dönüşmüştü.

Fransız botanikçi Aime Bonpland ile birlikte Paris'ten ayrılıp Marsilya'ya doğru yola çıktılar.

Mısır'a ulaşmak için çabalarken, yolları Madrid'e düştü. Aniden karar değiştirip, bakan Don Mariano Luis de Urquijo'nun himayesiyle keşif için Amerika'ya gitmeye karar verdiler.

Bütün kâşifler Amerika istemiş,
tuhaf şey! Ucuza bilgisayar mı denk
getiriyorlar nedir? Bilen varsa söylesin.

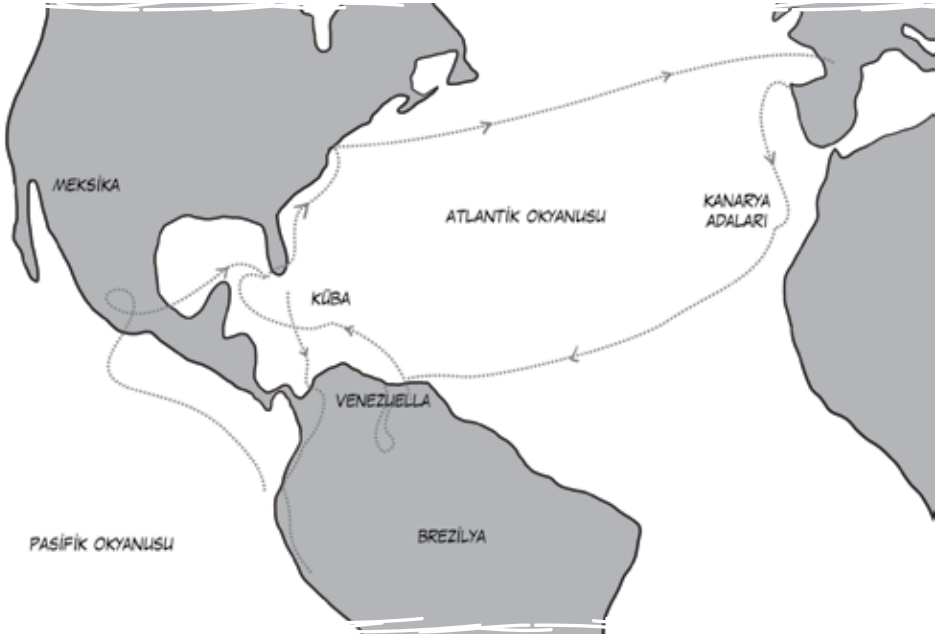

Pizarro adlı gemiyle 5 Haziran 1799 yılında A
Coruna'dan denize açıldılar. 16 Temmuz'da Güney
Amerika'ya ayakbastılar.

“Ne işime yarar ki?” deme, öğren!

Humboldt, bu esnada ilk defa
gördüğü Guacharo kuşunu (yağ kuşu)
“*Steatornis Caripensis*” adıyla
bilim dünyasına tanıttı.

Humboldt ve arkadaşı, 1800 yılının Şubat ayında Orinoco Nehri'nin izlediği yolu keşfetmek için kıyıdan uzaklaştılar.

Yolculuk 4 ay sürdü. 2.775 km'lik yol boyunca, vahşi hayvanlara sıklıkla rastladılar.

Vahşi hayvanlardan
hiç mi korkmadılar, hiç mi
zarar görmediler?

diyenlerinizi duyar gibiyim. Deli deliyi görünce sopasını saklarmış. Adam anacığının ölümünde servet bulmuş altın avcısına dönmüştü hatırlarsanız, tabii ki hayvanlar dahi korkmuş kendisinden.

Humboldt, Orinoco ile Amazon nehirleri arasında bağlantı sağlayan Rio Casiquiare Kanalı'nın varlığını, yerlilerden daha önce duymuştu. Ama kimse bu kanalın varlığından emin değildi. Timsahlar ve zehirli böceklerin sıkça görüldüğü yollardan geçerek bu kanalı bulmayı başardılar. Humboldt ve Aime, bu kanalın haritasını yaptılar.

Harita Sonradan çok işe yaradı.
Zehirli böcek arayanlar hangi enlemin
neresine, elektrikli balık arayanlar da
hangi boylamın kaçına gideceklerini,
mezarlarını nereye inşa edeceklerini
bildi, rahatlık oldu.
(Binbir çeşit deli var derler.)

HE HE HE DEŞARJ
OLDUNUZ FENA MI?

CAZZZZZZTTTT!

COZZURRRTTTT!!!!

19 Mart 1800 tarihinde Humboldt ve Bonpland yakaladıkları elektrikli yılan balıkları nedeniyle bolca elektrik şoku yaşadılar. Karşılığında tabiata yaşattıkları şok ise hâlâ devam etmekte. Bölgede yanardağ patlamaları, ani balık ölümleri, püskürük taşların ağaç köklerini incitmesi gibi pek çok kötü olay yaşandı, yaşanıyor. Tabiat bu arkadaşları hiç unutmadı.

Humbolt, kürar bitkisinden zehirli ok yapıldığını öğrendi. Bu bitki aynı zamanda hastalık tedavisinde de kullanılıyordu. Bu durum çok ilgisini çekmişti. Zira kendisi hiç normal bir kişi değildi. Bu tedavi şekli halen kullanılmaktadır.

HUMBOLDT'UN NOT DEFTERİ

24 Kasım'da Küba'ya geçtik.

Daha sonra And Dağları'na doğru yola çıktık.

Yolculuk esnasında birçok volkana tırmandık. Zorumuz neydi ben de bilmiyorum.

Magdalena Nehri boyunca ilerledik. Nehrin suları kabarmıştı.

Cordillera Real Dağları'nın donmuş sırtlarında zorlu bir yolculuk yaptık. 6 Ocak 1802'de Quito'ya vardık.

Quito'da kaldıkları sürede hem Pichincha Dağı'na hem de Chimborazo Dağı'na tırmandılar.

Bu tırmanışla Humboldt ve ekibi o zaman dünya rekoru sayılabilecek olan 5.878 metrelik yüksekliğe ulaşmışlardı.

Amazon Nehri'nin kaynaklarını araştırdıktan sonra Peru'da, Lima'ya ulaşınca sefer sona erdi.

Ama bu çılgın adam için asla son diye bir şey yoktu.

Callao'da 9 Kasım'da, Merkür'ün Güneş önünden geçişini gözlemledi. Zira Dünya üzerinde gözlemleyecek şeylerin de bir sınırı vardı.

Alexander von Humboldt aynı zamanda "guano"nun gübre özelliklerini inceledi. (Demiştim değil mi size inceleyecek çok bir şey kalmadı diye. Sonunda gübreye sardı!) Guano'nun Avrupa'ya girişi Humboldt'un yazıları neticesinde olmuştur.

Humboldt ve arkadaşı Aime, fırtınalı bir deniz yolculuğundan sonra Meksika'ya ulaştı.

Size yaptıklarımı

özetleyeyim.

Coğrafya ile meteorolojinin temelini, ana hatlarıyla kurdum ve açıkladım. (Artık size kalan "Çiğ yağdı hava güzel olacak, kırağı düştü soğuk yapacak" kabilinden atadan babadan kalma iptidai bilgiler ışığında hadiseyi geliştirmek.)

Ülkelerin iklim özelliklerindeki farklılıkları konusunda çalışmalar yaptım. (Çok yorulduğumu yaparken. "Afrika nasıl sıcak, İngiltere nasıl yağmurlu, sisli ve puslu?" gibi çok mühim tespitlerde bulundum. Sayemde Mısır'dan yola çıkan bir adam Rusya'ya gelirken yanına yağmurluktan kalın bir şeyler alıyor, Safariye çıkan bir Norveçli valizine iki tişört koymayı akıl edebiliyor.)

Deniz seviyesinden yükseldikçe sıcaklığın düştüğünü ispatladım.

(Aranızdan "İspata ne gerek var, bunu herkes bilir. Yaylaya çıkarken iyi giyinilir, orada geceleri yorganla yatılır" diyen arkadaşlara söyleyecek tek bir sözüm bile yok, bu da böyle biline.)

Dağa çıkarken oksijenin gittikçe azaldığını ve bunun hastalığa (akut dağ hastalığı) sebep olduğunu gördüm.

Tropik fırtınaların kaynağını açıkladım. ("Kaynağını bilmek fırtınaya çare midir" diyen, muhatabım bile değilsin!)

Bitki örtüsünün iklime etkisini araştırdım.

Kutuplardan ekvatora doğru gittikçe, Dünya'nın manyetik alan yoğunluğunun azaldığını buldum.

Amerika'yı bilimsel açıdan inceleyip anlatan ilk bilim adamıyım. Güney Amerika ve Afrika'nın bir zamanlar birleşik olduğunu ilk ben söyledim. Çok önemli bilim adamlarıyla birlikte çalıştım.

YETMEZ Mİ?

Eğrisi B   r  s  

Humboldt'un bütün bu çalışmalarını kitap haline getirmesi 21 yılını aldı. Bu   alışmalar onu Napolyon Bonapart kadar ünlü yapmıştı.

RUSYA'DAKİ KEşİFLERİ

1811 yılında Rus hükümeti Humboldt'a Asya Kitası'nda keşif gezisi projeleri önerdi. Bu projeler yıllar sonra gerçekleşebildi.

60 yaşında çıktığı Asya yolculuğunda yaptığı işler; Orta Asya platosunun yükseklığı hakkında o güne kadarki abartılı tahminleri düzeltmek ve Uralların altın tortuları ile kaplı arazilerinde elmas madenleri bulmak olmuştur.

Humboldt'un en önemli eseri sayılabilecek olan Kosmos'un konusu, uzay ve evreni kapsıyordu. O, yazdığı bu kitapta çeşitli bilim

dallarını birleştirmeye çalıştı. İlk ciltleri o yaşarken çıkarılsa da, geri kalanı, ölümünden sonra tamamlanamadı.

1857 yılında Humboldt felç geçirdi. 1859 yılında kuvvetten iyice düşen Humboldt, 6 Mayıs 1859 yılında, seksen dokuz yaşında öldü.

Ömrü boyunca gördüğü itibarı
öldükten sonra da görmeye devam etti.
Ölümünden sonra devlet töreni
düzenlendi. Adını yaşatmak için
çalışmalar yapıldı.

ROBERT EDWIN PEARY

KUZEY KUTBU'NA GİDEN İLK İNSAN

Amerika'nın Pensilvanya eyaletinde
6 Mayıs 1856 yılında doğdum.
Amerikan donanmasına katıldım. Grönland'a
yaptığım bir yolculuk beni çok etkiledi.
O yolculuktan sonra Kuzey Kutbu'na
gitmeye karar verdim.

Yaptığım seferler sonucunda,
Grönland'ın bir ada olduğunu
ilk defa ben ortaya çıkardım.
Dört tarafı denizlerle çevrili bir kara
parçasıydı ve soğuktu. İsmi ada koydum.
Bunun yanında kutuplardaki gel-git
olayları ve Eskimolar hakkında önemli
çalışmalar yaptım. Ama tabii şimdiki aklım
olsa ben de güneye gider, sıcak suyun
tadını çıkarırdım.

KUZEY KUTBU'NA GİDİYORUZ

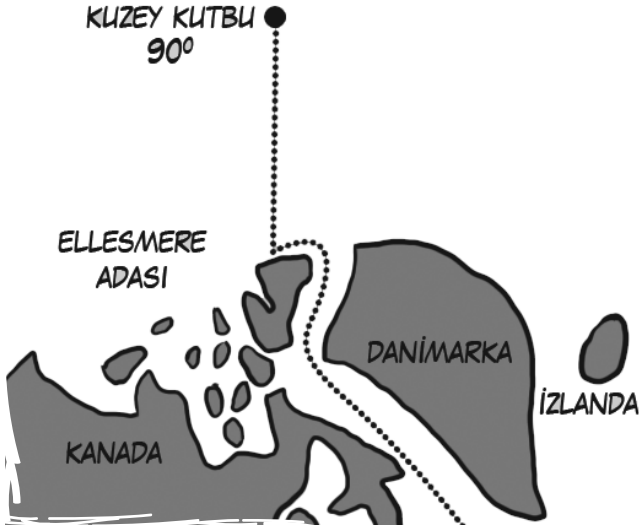
Robert Edwin Peary Kuzey Kutbu yolculuğu için titizlikle çalıştı. Kuzey Kutbu yolculuğu için, özel donanımlı bir gemi olan Roosevelt'i seçti. Bu gemi kutup yolculukları için yaptırılmıştı.

Büyük bir heyecanla yola çıkan Peary ve ekibi, birinci ve ikinci seferlerinde başarılı olamadı.

Peary kararlıydı. Canı pahasına da olsa hedefine varacaktı. Colombia Limanı'ndan üçüncü sefer için hareket ederken, bu duygular içerisindeydi. Kutup noktasına sadece 250 kilometre vardı. Bu güzel bir durumdu. Ama kötü olan bir şey vardı ki, o da ekipte bulunanlardan sadece altı kişi kalmıştı. Diğerleri bu zorlu yolculuk esnasında ölmüştü.

O günlerde insan kaybı çok da kayda değer bir mesele değildi. Böyle kutsal bir yolculuk için birkaç mürettebatın hesabı yapılamazdı. Üstelik onlar, unvansız, seçkin olmayan bir sınıfa mensuptular ve ölebilirlerdi. Yeter ki

Peary sağ olsun.

1909 yılında hedefe varılmıştı. Peary ve beş arkadaşı 90. kuzey enleminde yaklaşık otuz saat kadar kalıp gözlem ve araştırmalar yaptı. Peary günlük tutuyordu ama bu konuda oldukça başarısızdı. İlkokuldayken de yazı dersinde başarısız olan zavallı bilim adamı mektup bile yazamazdı. Günlüğündeki bazı olayların eksik kaydedilmesi, onun bu keşfini şüpheli durumuna düşürdü. Oysa sadece beceriksiz bir yazın adamıydı. Üslup sıkıntısı vardı ve tasvir

yapamıyordu. Ne yani canım, adam bilim adamı mı Nobel Edebiyat Ödülü seçmelerindeki beceriksiz bir edebiyatçı mı? Morali çok bozuktu. Üstelik Amerika'da onu bekleyen farklı amaçlı insanlar vardı. Bunlardan biri de

**Kuzey Kutbu'na
ilk ben gittim.**

diyen Kâşif Dr. Frederick Cook'tu. Neyse ki Cook'un buna benzer yalanları daha önceden gün ışığına çıkmıştı. Bu yüzden, kimse ona itibar etmedi.

Gerçekler ortaya çıkınca, Kuzey Kutbu'na ilk giden kişi olarak Robert Edwin Peary kabul edildi. Kâşif, hayatının geri kalan kısmında dinlenmeye çekildi. Bir dönem havacılıkla ilgilendi, hatta Birinci Dünya Savaşı esnasında Sahil Hava Savunma Milli Komitesi'nin başkanlığını yaptı. 20 Şubat 1920'de Washington'da hayatını kaybetti.

ANLAT BAKALIM
COOK EFENDİ. MADEM
KUZEY KUTBU'NA İLK
SEN GİTTİN. NELER
VARDI ORADA?

VALLA HÂKİM BEY,
NE OLSUN?
PENGÜENLER,
KUTUP AYILARI
FALAN...

TAMAM
KES!

İBN-İ BATUTA

ASıl adım Şemseddin Ebu Abdullah
Muhammed bin İbrahim'dir. Biliyorum uzun
bir isim ama yiğit adıyla anılır. Uzunluğu
da ayrı bir şandır yani.

Şimdi sırada çok az tanınan büyük bir kâşif var. İbn-i Batuta'dan bahsediyorum. Büyük kâşif İbn-i Batuta, ömrü boyunca 125.000 kilometre yol kat ederek, ulaşılması güç bir rekora imza atmıştır. Bu uzunluk, dünyanın çevresini Ekvator'dan başlayarak 3 defa dolanmak demektir.

İbn-i Batuta, Marko Polo'dan da üç kat daha fazla yol kat etmiştir. Bugünkü dünya haritasına göre konuşacak olursak, Batuta tam 44 ülkeyi gezmiştir diyebiliriz. Bu gezilerini el yazması ünlü kitabına aktarmıştır. Bu meşhur kitabın yazma işi de İbn-i Cüzey tarafından gerçekleştirilmiştir.

Bu kitap hâlâ Paris'te saklanmaktadır.

Şimdi İbn-i Batuta'yı kendi ağzından dinleyelim.

Fas'ın Tanca Şehrinde 1304 yılında doğdum. Gençliğim Tanca Şehrinde geçti. Eğitim benim için çok önemliydi. Eğitim şart diyen öncü ekiptendim ben. Bu yüzden hukuk ve din alanlarında öğrenim gördüm. Kişi dinini bilmeli, mukayese ve muhakeme edebilmeli, öyle gördük biz.

Fas'tan ilk olarak Hac görevini yapmak için çıktım. Ev halkı bir Hac yapıp geleceğimi düşündü. Tabii bu onların hatası, ben öyle bir vaatte bulunmadım. Gezdiğim yerlerin ilim adamlarını, din büyüklerini ziyaret ettim, sohbetlerine katıldım. Beni çok sevmişlerdi. İltifatlarına mazhar oldum.

Sevilmek güzel şey... Bu iltifatlardan
Sonra içimde bir gezme aşkı belirdi. Ama
nasıl bir aşk! Beni Sevsinler diye gidip
kimSenin dizine yatmadımsa da, gezip
görüp âlemin muhabbetini kazanmayı
da istemedim değil. Bu düşünceyle
keşiflerime başladım. İlk olarak
İslam ülkelerini gezdim.

Yaklaşık 44 ülke gezdim.
Mısır, Arabistan, İran, Irak;
Afrika'da birçok ülke,
Türkî devletler, Doğu Asya,
Çin, Hindistan ve Sudan'ı
bu yerlere örnek olarak
verebilirim.

Seyahatlerimin bilimsel,
coğrafi, dini ve
kültürel yönleri
vardı. Şimdiki
televizyon

gezgınlerine benzemem. Nedir o öyle: Aç
kamerayı yemek ye.

"Teyzem bu şalvar
ne renk bakayım? Bu yemekte
ne var kurban olayım?"

diye millete iki mikrofon tut, gevezelik
yap. Sonra şamata, müzik, muhabbet! Siz
buna gezmek mi diyorsunuz! Oh, bunları
da söyledim, karnımın şişi indi...

Hindistan ve Çin'de uzun süre kaldım.
Bu iki ülkede kadılık görevi yaptım.
Kadı deyip de geçme! İki cihanda
yükü ağırdır. Evlenen Sende, boşanan
Sende, çocuğu olan ve olamayan,
ergenlik sivilcesine derman diye aldığı
krem akne problemine yol açan, saç
düzleştiricisi kıvrıcık yapan, organik
sütünde GDO bulunan... İşte hepsi bu
kadıların başındadır ki, yirmi beş

yaşında başlayan adam, üç sene içinde çöker, gören ellisinde bir adam zanneder. Ama hiç mi güzel yanı yoktur bu işin? Eh, yok Sayılmaz. Makam aracı vardır mesela büyük adliyelerin. Benim de vardı. Önemli kimselerle tanıştım. Bu ülkelerdeki gelenek ve görenekleri, yemek çeşitlerini, düğünlerini, cenaze törenlerini inceledim ve notlar aldım.

Sizler Hindistan'daki sınıf farklılıklarını, Hint fakirlerini, İran halkını, Anadolu'da yaşayan insanları, ilk olarak benim kitaplarından öğrendiniz. İbn-i Cüzey abinizin 1355 yılında yazımını bitirdiği hatıralarımın pek işinize yaradığını duydum. Aman canım, telif ücreti falan istediğim yok. Güle güle kullanın!

İBN-İ BATUTA'NIN RÜYASI

İbn-i Batuta kendini rüyasında dev bir kuşun kanatları üzerinde görür. Kuş onu önce Mekke'ye, sonra Yemen'e doğru uçurur. Yemen'den sonra doğuya döner. Batuta bu arada aşağıyı seyretmektedir. Kimi ülkeler bol ışıklı, kimi ülkeler ise karanlıktır. Kuş, onu, yemyeşil bir vadiye indirir...

EFENDİM, BÖYLE
BİR RÜYA GÖRDÜM.
HAYIRLI MIDİR
SİZCE?

ŞEYH

Hayırdır hayır, korkma. Hep doğruya doğru git. Rüyan seni oralara çağırıyor. Çin mallarına dikkat et; her bulduğunu alma. Hindistan'da ineklere aranı iyi tutmanı tavsiye ederim.

İBN-İ BATUTA DÜNYA TURUNDA

Batuta'nın dünya yolculuğu Kuzey Afrika'da başladı. Hedefte Mısır vardı. O yıllarda Mısır'da büyük savaşlar oluyordu. Bu yüzden Nil Nehri kıyılarından geri döndü. Hedefinde Suriye vardı. Suriye'den sonra İran, Mekke ve Kıpçak bölgelerini gezdi.

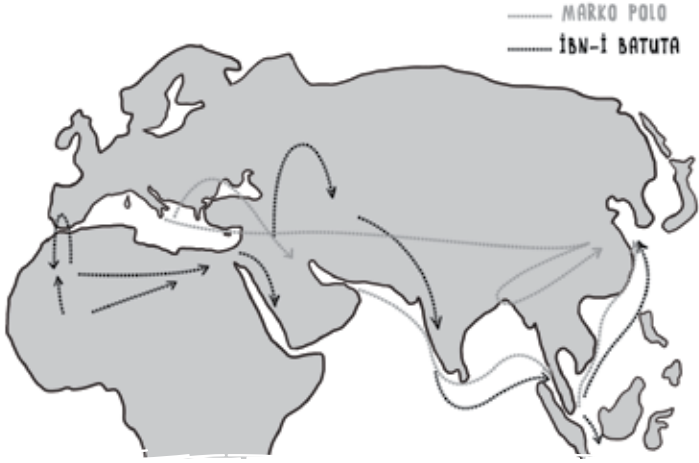
Tarihler 1342'yi gösterdiğinde İbn-i Batuta'nın hedefinde Çin vardı. Üstelik yolculuk için de önemli bir hazırlık yapmıştı.

Bu yolculuğa yaklaşık 1500 kişiyle çıktılar. Yanlarında, Çin İmparatoru'na verilmek üzere değerli hediyeler vardı. Bunu haber alan harami grupları, sürekli olarak kervana saldırdılar. İbn-i Batuta'nın yaptığı onca hazırlık yağma edilmişti.

“Yazıklar olsun” dedi,

dönmeye karar verdi.

İBN-İ BATUTA

İbn-i Batuta, Sudan ve Nijerya bölgesinin gerçek kâşifidir. Onun verdiği bilgiler önemli araştırmacılar tarafından doğrulanmıştır. Üstelik o, aynı zamanda tarih araştırmalarına da yön vermiştir. Çünkü verdiği bilgilerin tarihsel değeri de bulunuyordu. Mesela

Sudan'da bulunan "MANDİNG" Devleti, onun verdiği bilgiler sayesinde ortaya çıkarılmış ve küçük de olsa tarihteki yerini almıştır.

Küçük dedim de aklıma geldi: Aslında hiçbir devlet küçük sayılmaz. Belki sadece uzaktan öyle görünüyordur. Mesela Monako... Küçük müdür, büyük mü?

“Serveti büyük, kendisi küçük”

de diyebiliriz,

**“Parası var da adam mı oldu,
bit kadar yer”**

de diyebiliriz. Monako'ya nasıl mı geldik? Fransa'dan gemiyle. Konu dağıldı değil mi? Bazen ben de bir dış sesin araya girip bana tuhaf şeyler söylediğini hissediyorum. (Bana bak dış ses, şu kitabın sonuna yaklaştık; az daha sabrımı zorlarsan tekme tokat girişirim sana!)

TOPARLANALIM!

Şimdi İbn-i Batuta'ya dönüyoruz.
Hazret, Basra Körfezi'ni geçerek Orta
Doğu'ya geldi. O zamanlar Orta Doğu
şimdiki gibi değildi. Huzur, güven,
barış, istikrar vardı.

İbn-i Batuta Sonradan
yaşanacaklardan habersiz burada
büyük bir medeniyet kurmuş olan
İlhanlı Devleti'ni ziyaret etti. Ülkede
önemli edebiyatçılar ve bilginler
bulunmaktaydı. Batuta İlhanlı
Devleti'nin hükümdarı ile arkadaş
oldu. Hükümdar halktan, kalender bir
insandı. Sonra da mektup arkadaşı
olarak kalmaya karar verdiler.

DOĞU AFRIKA SEFERİ

İbn-i Batuta Doğu Afrika'yı gezmek istiyordu. Bunun için hazırlıklara başladı. Kızıl Deniz'den yola çıktığında, kendisini kötü şeylerin beklediğini tahmin ediyordu. Kızıl Deniz, Afrika ve Arabistan yarımadasının arasındaydı. Tahminleri doğru çıktı. İki taraftan da korsan saldırılarına uğradılar. Ama zor da olsa hedefe vardılar. Batuta, bu bölgelerdeki camilere, altın, gümüş ve diğer mücevherlerden yapılmış süs eşyalarına hayran kaldı.

Batuta, çeşitli devletler ve konular hakkında bilgiler vermektedir. Mesela Osmanlı Beyliği'ne dair bir takım bilgilere Batuta'nın kitabından ulaşılabilirdi. Kitabında, Orhan Gazi'nin yüze yakın kalesi olduğundan ve Orhan Gazi'nin bu kaleleri üşenmeden, ak-satmadan sürekli olarak kontrol ettiğinden bahseder.

HİNDİSTAN VE ÇİN SEFERİ

İbn-i Batuta Hindistan ve Çin’de uzun yıllar kalıp incelemeler yaptı. İlk başlarda Hindistan’da sultanla iyi ilişkiler kurdu. Ama sultan dengesiz ve tehlikeli bir adamdı. Batuta Hindistan’da kaldığı yıllarda oldukça sıkıntılı günler geçirdi.

Çin yolculuğu da pek güzel geçmedi. Yol boyunca hırsızların saldırısına uğradı. Bu yolculuğu esnasında birkaç defa esir düştü.

Batuta, Çin yolculuğundan sonra eve dönmeye karar verdi. Geri dönüş yolunda da onu bekleyen büyük bir bela vardı: Veba salgını... İran’dan başlayarak Kuzey Afrika’ya kadar bu salgın devam ediyordu.

(Dayanamadım, söyleyeceğim: Anlaşıldığı üzere gezginimizin başı dertten kurtulmamış, çok gezmenin pek de iyi bir şey olmadığı da aslında görülmüş. Hâlbuki kadı olarak kalsa, memleketine hizmet etse, eşi hanımefendiyle akşam gezmeleri yapsa, çocuklarının üzerini örtüp normal bir hayat sürse bunlar olur

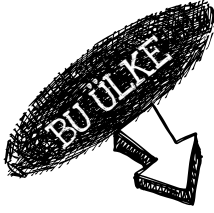
muydu? Ama işte, illa ki gezilecek. Arı mısın mübarek?)

İbn-i Batuta eve döndüğünde ailesinden herkesin veba yüzünden öldüğünü öğrendi. Oldukça üzülmüştü. **"Bu Son olacak"** dediği Çin seferinden sonra yeni bir karar almıştı. İspanya'ya gidecekti. Artık geride bıraktığı için üzüleceği, özleyeceği kimsesi kalmamıştı ne de olsa.

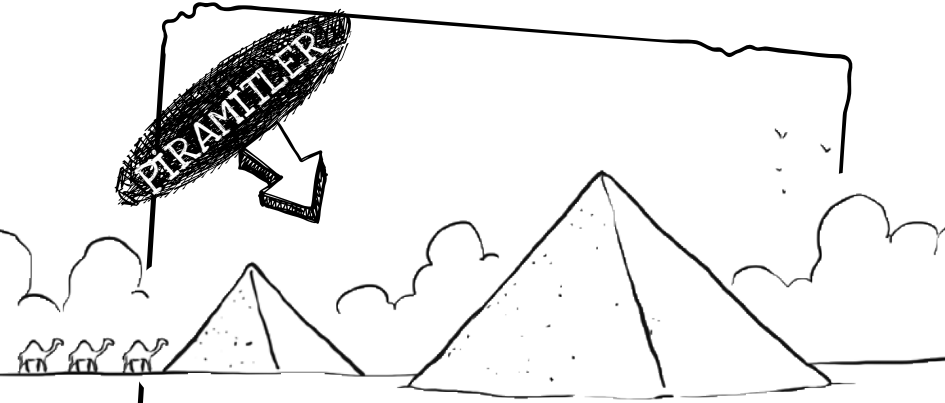
Ülkesine döndüğünde **Rihlet-i İbn-i Batuta (İbn-i Batuta'nın Seyahatleri)** adlı eserini yazdırdı.

RIHLET-İ İBN-İ BATUTA'DAN SEÇMELER

Bu ülke, dünyanın en güzel ülkesidir.
Allah bu ülkeyi özenerek yaratmıştır.

Bütün güzellikler bu ülkede bir aradadır.
Burada dünyanın en temiz, en soylu, en iyi
kalpli insanları yaşar. El ele tutuşur, d -
  nlerde halaylar  eker, horonlar teperler.
Zeybekleri sıkıcıdır, delilo diye oynadıkları
oyun eğlenceli.  ılbır  hiç sevmeyip manasız
buldum, kısırıysa sevimli.  ehriye çorbaları-
na bayıldım, fırın s tla larına bittim.

Bu piramitleri firavunlar yaptırmış.
Ben, bu piramitlerin ne amaçla yaptırıldığını bilmiyorum. Yine de tufandan korkulup yaptırılmış olabilir diye düşünüyorum. İçinde ceset var dediler, ihtimal vermedim. Ölen adamları hatun kişileriyle beraber gömerlermiş. Nesi tuhaf derseniz, gömü esnasında hatun kişi yaşamakta olurmuş. Aşkın gücünü gösterip, hiç dertlenmeden gömülen kadının ailesi gururlanırmış. Allah akıl versin diyeceğim ama ölünün ardından konuşulmaz.

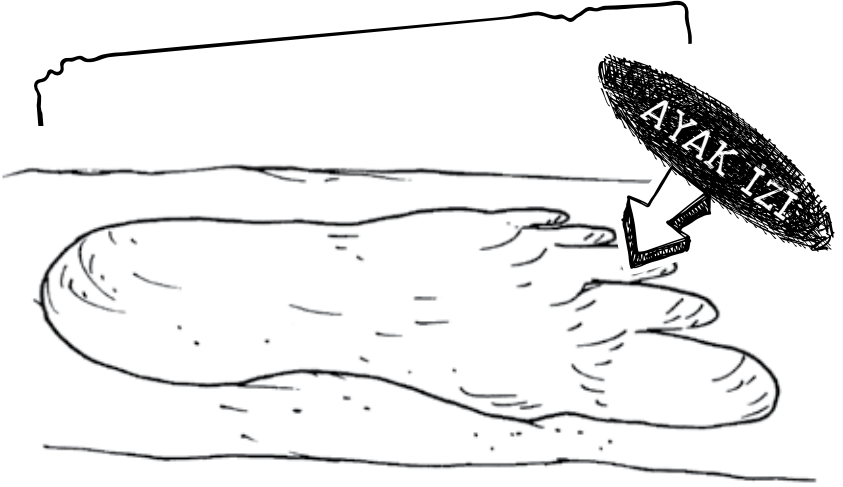

Timbuktu'da
yaşayan zencilerin
Müslüman olmayanları,
insan eti yiyor, az pişmiş
seviyorlarmış. İlginç olan
şey, bu zenciler, beyaz
insan eti yemiyorlar.
Onlara göre beyaz insanın
etinin lezzeti yokmuş.
Sultan Mensa'yı bu
yamyamlar bir gün
ziyaret ettiler. Sultan
onlara hizmetçi kadın
verdi. Onlar da kadını çiğ
çiğ yediler. Daha da
Timbuktu'ya gitmem.

Bu insanlar Hindistan'da yaşar. Aylarca bir şey yemezler. Yer altındaki kuyularda yaşarlar. Bu kuyuların küçük bir havalandırması vardır. Buralarda bir yıl bile kalan varmış. Bunlar gelecekten haber verirmiş güya. Ben anlatılanlara inanmadım. Gizli gizli yemek geliyor bunlara da, uğraşacak vaktim yok. Bir de yüz karası yüze vurulmaz derdi rahmetli annem. Yoksa istesem ispatlarım tok olduklarını. Bir de bunlarla uğraşmayayım dedim.

Dünyanın en yüksek dağlarından biri Seylan'da bulunur. Adı Serendip Dağı'dır. Hz. Âdem'in ayak izi siyah ve yüksek bir kayanın içinde bulunur. Bu ayak izi tam 12 karıştır.

AVUSTRALYA KİTASI

Avustralya size ne hatırlatıyor gençler?
Üniversite için iyi bir alternatif?
İngilizce öğrenilecek rahat bir ülke?
Kangurular, koalalar, balıklar, kuşlar,
amfibiler? Gerçekten de ilginç bir kıtadır
Avustralya.

Şimdi sırada Avustralya kıtası var.
Bu kıta oldum olası ilgimi çek-
miştir. Dünya’da bu büyüklükte
bir başka ada yoktur.

Bu en küçük kıtaya ilk
yerleşenler, binlerce yıl önce
Asya’dan gelen “Aborijin” adı
verilen yerlilerdi. Yani Aborijinler,
bu kıtanın yerlileridir.

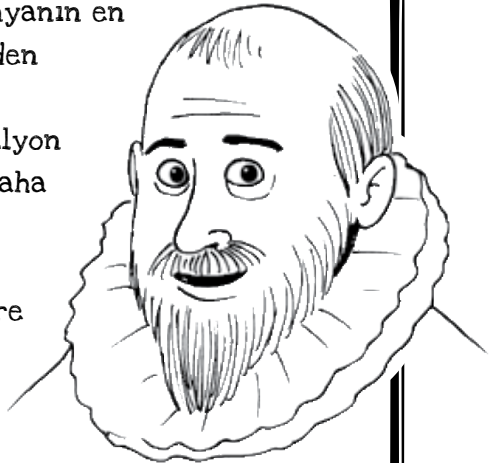

Kıtanın Avrupalılar tarafından keşfi nasıl oldu?

Bu kıtayı 1606 Yılında Hollandalı Kâşif Willem Janszoon keşfetmiştir. Sonraki yıllarda, kıtanın tüm noktaları başka kâşifler tarafından tespit edilmiş ve adlandırılmıştır. Kıtanın haritası tüccarlar ve kâşifler tarafından adım adım gezilerek çizilmiştir. Uzun lafın kısıası, Avrupalılar, yer yüzünde keşfedilmedik, faydalanılmadık, hüküm altına alınmadık yer bırakmamaya çalışmışlardır.

WILLEM JANSZOOM

Avustralya dünyanın en güzel yerlerinden biridir. Yüz ölçümü yedi milyon kilometreden daha fazladır. Bir yanda uçsuz bucaksız çöllere rastlarken, diğer

yanda balta girmemiş ormanları görmemiz mümkündür. Bu adanın yerlisi Aborijinlerdir. Aborijinler, adaya keşif ve ticaret için gelen insanlara her zaman için çok iyi davranırlardı. Hatta benden Sonra gelecek olan bazı kâşiflerin hayatlarını kurtardıkları da olmuştur. Aborijinler, gelenlerin kendilerine fayda sağlamayacağını bilmelerine rağmen onlara nazik davranacak kadar ince ve bilge insanlardır.

Aborijinlerin, günümüzden kırk ya da elli bin yıl önce adaya geldikleri düşünülüyor. Şu an Avustralya'nın farklı bölgelerinde farklı diller konuşuluyor. Bu da aklımıza, kökenlerinin farklı olabileceğini getiriyor. Kùltürleri, Asya kıtasının izlerini taşıyor. Avrupalılar adaya gelmeden önce sayıları 400.000'e yakındı. Avrupalılardan sonra bu sayı 100.000'e kadar indi. Bunda zor hayat şartları, salgın ve göçe zorlanmaları önemli etken olmuştur.

BUYURUN, KİME
BAKMIŞTINIZ?

SİZ RAHATSIZ OLMAYIN,
BİZ NERELERİ
SÖMÜREBİLİRİZ DİYE
BAKIYORUZ.

HA TAMAM O ZAMAN.
ZATEN BİZİM NÜFUS DA İYİCE
KALABALIKLAŞMIŞTI. BEN ŞAHSEN
TEK BAŞIMA DOKUZ NÜFUS
BAKIYORUM. BİR EL ATIN, AZCIK
AZALALIM CANIM... ARTIK ÖLDÜRÜR
MÜSÜNÜZ, SEPETLER MİSİNİZ SİZ
BİLİRSİNİZ.

Avustralya'ya ilk gelenler Hollandalılar oldu, ancak Hollandalılar bu kıtada yerleşim yeri oluşturmadılar. Avustralya'nın asıl tarihi benimle başladı. Ben ve arkadaşlarım 1770 yılında, kıtanın doğu sahillerini İngiltere krallığına bağladık. Adanın gelişimi bu tarihten itibaren hareketlendi. İngiltere, bu adayı hapisane olarak kullanmak istiyordu. Nitekim öyle de yaptı. Ülkesindeki 750 mahkûmu bu kıtaya yolladı. Görüyorsunuz ele geçirdiğimiz her yere nasıl medeniyet götürüyoruz. Mahkûmlar ada yerlilerinin canına okudu tabii ama olsun. Medeniyet için değer!

İngiltere'nin bir amacı daha vardı. Bu kıta sayesinde Çin ve Doğu Asya ülkeleriyle daha rahat ticaret yapacaktı.

İngiltere krallığı bu düşünceyle, 11 gemiyi 1500'e varan yolcusuyla Avustralya'ya gönderdi. Gemilerin yönetimi Kaptan Cook'taydı. Gemilerin kıtaya vardığı tarih olan 26 Ocak, Avustralya'da her yıl Şenliklerle kutlanır. Zira kıtada artık yerli halk değil, Avrupalılar yaşıyor. Kıta artık Batılıların ana vatanı olmuştur.

Önceleri İngiltere'nin mahkûmları göndermek için kullandığı bu adaya, altın madeninin bulunmasıyla, çeşitli ülkelerden göçler oldu. Böylece ülkeye sadece mahkûmların götürdüğü medeniyet değil, altın arayıcılarının götürdüğü çılgın bir servet avcılığı da eklendi. Av, avı getirdi.

Ne mi
avladılar?

E ne diyorum ben size,
araştırın arkadaşlar.

Kıtanın tarım ve maden bakımından güçlü olması, orada bulunan mahkûmları da mutlu etti ve mahkûmlar İngiltere'ye dönmekten vazgeçtiler.

Avustralya Devleti 1859 yılında ülkeye baştan sona telgraf direkleriyle donatmayı düşünüyordu. Bu yüzden en uygun yolların tespit edilmesi gerekiyordu. Bu işi başarıyla tamamlayacak olanlara, büyük ödül vaat edildi. (O yıllarda Batılılar her işi ödülle yapardı. Bir adam mı aranıyor, ödül. Bir

tarlaya domates mi ekilecek, ödöl. SSK Hastanesine göz doktoru mu alınacak, ödöl. Telgraf direği işinde de tabii ki ödöl konuşuyordu. Çünkü bu yeni ülke kimsenin babasının köyü değildi. Kimse hayrına bir hizmette bulunmak istemiyordu.)

Ödölün büyük olması insanların hoşuna gitmiş olmalı ki, adeta bir yarış haline girdiler.

Ne yazık ki yarışmacıların çoğu, geri çekilmek zorunda kaldı.

Bazen balta girmemiş ormanlar, bazen dev çalılar, bazen de açlık ve ölüm onlara engel oldu. Bu zorlu yarışta Aborijinler'den sürekli yardım gördüler. Bu dahi tek başına bir bahis konusudur ancak, siz benim bu kitabı hangi baskılar altında yazdığımı bilmiyorsunuz.

Yeter, artık bitir,
daha bunun edisyonu var,
çizimi var, mizanpajı var!

diye baskı yapan kişilerle çalışıyorum. O yüzden kâşiflerin dünyasına kısaca göz attığımız bu kitabımızı da burada bitirmek zorundayız.

SIZE TAVSİYEM:

Merak ettiğiniz her konuyu bıkmadan usanmadan araştırmanız. Sonra oturur, hem sohbet eder hem de bulduklarınızı inceleriz. Tamam, yahu tamam, gidiyorum!

HOŞÇA KALIN
...

